

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки праці та менеджменту

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

**Навчально-методичні матеріали
для студентів спеціальностей**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст, магістр
Галузь знань: 0306 – менеджмент і адміністрування
Напрямок підготовки: 6.030601 – менеджмент
Спеціальність: 8.03060101 – менеджмент організацій і
адміністрування (за видами економічної діяльності)
Курс навчання: п'ятий

Кіровоград 2015

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки праці та менеджменту

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Навчально-методичні матеріали

для студентів спеціальностей

Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст, магістр

Галузь знань: 0306 – менеджмент і адміністрування

Напрямок підготовки: 6.030601 – менеджмент

Спеціальність: 8.03060101 – менеджмент організацій і
адміністрування (за видами економічної діяльності)

Курс навчання: п'ятий

Розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри «Економіка
праці та менеджмент»
Протокол № від „ „ __20014 р

Кіровоград 2015

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ Навчально-методичні матеріали для студентів спеціальностей 7.03060101, 8.03060101 – менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності) денної та заочної форми навчання / Укл. Грінка Т.І., Кіріченко О.В. – Кіровоград: КНТУ, 2014. – 70 с.

Рецензенти – А.О. Левченко, к.е.н., доцент кафедри „Економіка праці та менеджмент”
О.В.Сторожук, к.е.н., доцент кафедри „Економіка праці та менеджмент”

Укладачі:

Т.І. Грінка – к.е.н., доцент кафедри „Економіка праці та менеджмент”,
О.В. Кіріченко – асистент кафедри „Економіка праці та менеджмент”

Відповідальний за випуск – д.е.н., проф. О.М. Левченко

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Мета та вимоги до вивчення дисципліни	5
2. Кваліфікаційні вимоги в галузі корпоративного управління.....	6
3. Тематичний план вивчення курсу. Розподіл навчального матеріалу	8
4. Програма дисципліни «Корпоративне управління»	9
5. Навчально-методичне забезпечення дисципліни	14
6. Самостійна робота студента	36
7. Питання до іспиту	37
8. Тести	43
9. Критерії оцінки знань студентів	60
10. Рекомендована література	62

ВСТУП

Процес ринкового реформування економіки України на мікро- і макрорівнях призвів до створення корпоративного сектора, як базового серед нових організаційно-правових форм господарювання, який налічує сьогодні майже 35 тисяч акціонерних товариств із 19 млн акціонерів. Для українських підприємств корпоративне управління не є чимось абсолютно новим, однак рівень розвитку корпоративних відносин у сучасних економічних умовах є доволі невисоким. Потребують суттєвого вдосконалення правові та фінансові аспекти діяльності акціонерних товариств в Україні, які, в свою чергу, повинні базуватися на прогресивних підходах до побудови власне організаційних структур управління.

Досвід розвинутих країн доводить ефективність діяльності акціонерних товариств за умови раціонального використання різноманітних фінансових інструментів у поєднанні з правильно вибраною стратегією розвитку корпорації.

Створення належної системи корпоративного управління стало важливою складовою структурної трансформації економіки, що обумовило актуальність розробки і впровадження навчальної дисципліни у програму підготовки фахівців за спеціальністю "Менеджмент організацій", "Управління персоналом".

У навчально-методичних матеріалах даються відповіді на вузлові питання з основних теоретичних проблем економіко-правового характеру про систему відносин між зацікавленими особами в системі корпоративного управління за умови підвищення ефективності функціонування корпорацій як господарюючого суб'єкта і соціально-економічного інституту в ринковій економіці.

1. МЕТА ТА ВИМОГИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою даного курсу є - викласти у стислій та доступній формі основний зміст дисципліни «Корпоративне управління»; сприяти засвоєнню узагальнених в теорії і практиці корпоративного управління знань з урахуванням специфіки акціонерної власності у ринкових відносинах, виробленню практичних навичок у прийнятті рішень стосовно управління, організації, регулювання та мотивації всіх учасників корпоративних відносин.

Як результат вивчення курсу з корпоративного управління студенти *мають знати*: сутність, принципи та моделі корпоративного управління; національну правову базу корпоративного управління; види цінних корпоративних паперів, форми випуску, процедуру емісії; учасників корпоративних відносин та органи корпоративного управління; права та обов'язки акціонерів; особливості фінансового менеджменту та фінансового аналізу в системі корпоративного управління; причини та процедуру банкрутства корпорацій; *мають уміти*: підготувати статут та засновницькі документи акціонерного товариства; розрахувати ринкову вартість акцій; підготувати документи для проведення загальних зборів; розрахувати величину дивідендів; проаналізувати фінансову звітність акціонерного товариства та оцінити його фінансовий стан тощо.

2. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ В ГАЛУЗІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Перелік знань, якими повинні оволодіти студенти, вивчаючи курс

- Суть системи корпоративного управління, місце корпоративного управління в загальній системі управління підприємством;
- зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на систему корпоративного управління;
- економічні і правові засади діяльності органів, що здійснюють корпоративне управління підприємством;
- функції, повноваження та організація загальних зборів акціонерів, спостережної ради, правління, ревізійної комісії;
- поняття і роль міжнародних стандартів корпоративного управління у підприємницькій діяльності;
- характеристика і елементи моделей корпоративного управління;
- типи, категорії і характерні ознаки акцій як пайових цінних паперів акціонерного товариства;
- поняття корпоративних фінансів, управління фінансовими ресурсами, дивідендна політика акціонерного товариства;
- інформаційний менеджмент в системі корпоративного управління;
- визначення відкритої, конфіденційної, таємної інформації, способи поширення інформації;
- сутність, задачі, форми реорганізації акціонерних товариств;
- визначення ефективності корпоративного управління, корпоративні рейтинги.

Перелік умінь та навичок, які повинні бути сформовані у студентів у процесі вивчення курсу

Загальнофункціональні вміння та навички

- о Проводити аналіз системи корпоративного управління акціонерним товариством;
- о впроваджувати міжнародні стандарти в практику корпоративного управління українськими підприємствами;
- о формувати органи управління акціонерного товариства згідно з їх функціями і установчими документами;
- о володіти фінансовими механізмами корпоративного управління;

о аналізувати структуру володіння акціями і види контролю

за акціонерною власністю;

о вміти формувати вимоги до розкриття інформації в

акціонерному товаристві;

о застосовувати та розробляти критерії оцінки ефективності корпоративного управління на підприємстві.

Фундаментальні вміння та навички

- Відбирати найбільш придатні методи, способи, форми акціонування підприємств;
- аналізувати існуючу структуру власності, систему контролю над підприємством в умовах розмежування функцій управління та володіння;
- володіти методами та засобами прийняття управлінських рішень у системі корпоративного управління;
- засвоїти методи і процедури реорганізації акціонерних товариств.

Предметно - видові вміння та навички

- Розробляти положення про органи управління акціонерних товариств;
- уміти формувати структуру управління підприємством акціонерної форми власності;
- розробляти функціональні обов'язки посадових осіб акціонерного товариства;
- проводити аналіз фінансового стану акціонерного товариства;
- впроваджувати методи захисту прав акціонерів та контролю за акціонерною власністю;
- складати план заходів щодо підготовки і проведення загальних зборів акціонерів;
- вміти підготувати і провести засідання правління, ревізійної комісії, спостережної ради акціонерного товариства.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ І РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ.

№ п/п	Теми	Кількість годин			
		Всього	Аудиторн		Позааудиторні
			Лекції	Семінари	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1					
1	Сутність корпоративного управління	6	2	2	2
2	Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління	6	2	2	2
3	Акціонерні товариства в Україні	6	2	2	2
4	Управління корпоративним капіталом та відносини власності	6	2	2	2
5	Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи	6	2	2	2
МОДУЛЬ 2					
6	Внутрішньо корпоративна система управління	6	2	2	2
7	Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації	6	2	2	2
8	Фондовий ринок	6	2	2	2
9	Інститути спільного інвестування	6	2	2	2
10	Всього	54	18	18	18
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (ІСПИТ)					

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ»

ТЕМА 1. Сутність корпоративного управління

Поняття та економічна природа корпоративного управління; значення корпоративного управління для господарського товариства, для держави; головна функція корпоративного управління; характерні риси корпоративного управління; проблеми корпоративного управління.

Суб'єкти корпоративного управління: емітенти; акціонери, тобто інвестори; менеджери корпоративного підприємства; держава в особі органів державної влади і місцевого самоврядування; кредитори та інші зацікавлені особи, які тим чи іншим способом втягуються в процес функціонування підприємства. Три шляхи впливу акціонерів на управління корпорацією. Об'єкти корпоративного управління.

Типи корпоративних підприємств: за ступенем обґрунтування очікуваної ефективності, за ступенем взаємочасті в капіталі, за роллю держави у їх утворенні, за цільовими установками, за характером діяльності підприємств-лідерів, за ступенем консолідації майна в рамках створеної центральної (управляючої) компанії, за глибиною реалізації принципів інтегровано-корпоративного управління.

Міжнародні стандарти корпоративного управління: Кодекс Кедбері, Кодекс найкращої практики для німецького корпоративного управління, рекомендації комітету з питань корпоративного управління, підготовлені во Франції, основні принципи та напрямки корпоративного управління в США. Сучасні системи та моделі корпоративного управління.

Вітчизняна специфіка розвитку корпоративних відносин; принципи корпоративного управління в Україні

ТЕМА 2. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління

Господарські товариства корпоративного типу, основні їх економічні риси. Етапи створення господарських товариств: організація товариства, державна реєстрація. Процедура державної реєстрації.

Установчі документи: статут, засновницький договір. Вимоги до змісту установчих документів, зміни в установчих документах.

Засновники та учасники товариства. Права та обов'язки учасників товариства.

Характерні риси товариства з обмеженою відповідальністю; установчі документи; органи товариства з обмеженою відповідальністю; правове регулювання діяльності учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю.

ТЕМА 3 . Акціонерні товариства в Україні

Акціонерні товариства, їх позитивні та негативні риси; типи акціонерних товариств; особливості публічних акціонерних товариств; лістинг, кумулятивне голосування; особливості приватних акціонерних товариств.

Порядок створення акціонерного товариства, його засновники; засновницький

договір, етапи створення акціонерного товариства, установчі збори акціонерного товариства, мінімальний розмір статутного капіталу; оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства.

Статут акціонерного товариства, відомості, які він містить.

Право акціонерів-власників простих акцій; обсяг прав, які надаються акціонеру-власнику кожного класу привілейованих акцій; права акціонерів-власників; переважне право акціонерів (власників простих та привілейованих акцій); зобов'язання акціонерів.

Добровільне припинення акціонерного товариства; конвертація акцій товариства в акції новоствореного товариства.

Злиття акціонерного товариства, поділ або приєднання акціонерного товариства, виділ акціонерного товариства, перетворення акціонерного товариства; договір про злиття (приєднання) або план поділу (виділу, перетворення); роль наглядової ради; субсидіарна відповідальність.

Ліквідація акціонерного товариства, затвердження порядку ліквідації, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку розподілу між акціонерами майна, черговість задоволення вимог кредиторів та акціонерів.

ТЕМА 4. Управління корпоративним капіталом та відносини власності

Сутність корпоративної власності; внески учасників і засновників товариства; вартісна величина корпоративних прав (частки, паю) .

Капітал корпорації; статутний капітал (фонд), взаємозв'язок його розмірів з величиною чистих активів господарського товариства; вартість чистих активів; формування статутного капіталу корпоративного підприємства, його мінімальний розмір в залежності від виду господарського товариства згідно законодавства; ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства. Законодавчо регламентовані можливості господарських товариств щодо зміни розміру статутного капіталу (збільшення, зменшення).

Порядок викупу акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів, строк викупу, ціна викупу акцій (або порядок її визначення), дії товариства щодо викуплених акцій; умови за яких акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп акцій.

Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством: контрольний, блокуючий та інші пакети акцій. Співвідношення частки акцій та контролю над акціонерним товариством. Три основні шляхи набуття прав власності (контролю) над уже діючим акціонерним товариством: зміна статутного капіталу (збільшення або зменшення), купівля акцій первинного випуску в акціонерів, зміна власності внаслідок реального або фіктивного банкрутства підприємства. Захист інтересів дрібних акціонерів: голосування за дорученням, кумулятивне голосування,

ТЕМА 5. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи

Вищий орган акціонерного товариства - загальні збори; виключна компетенція загальних зборів; механізм проведення загальних зборів: повідомлення про загальні збори та їх порядок денний, зміни до документів загальних зборів, етапи проведення

загальних зборів, реєстрація акціонерів, представник акціонера, афілійовані особи, довіреність на право участі та голосування на загальних зборах, кворум, функції лічильної комісії, протокол за підсумками голосування, прийняття рішень загальними зборами.

Позачергові загальні збори: умови скликання та ініціатори. вимога про скликання позачергових зборів, рішення про відмову у скликанні позачергових зборів акціонерного товариства.

Порядок роботи, виплати винагороди та відповідальність членів наглядової ради, правочин, голова наглядової ради.

Компетенція виконавчого органу товариства, кількісний склад виконавчого органу, порядок визначення його членів, голова колегіального виконавчого органу.

Ревізійна комісія акціонерного товариства, її склад, порядок діяльності, повноваження.

ТЕМА 6. Внутрішньо-корпоративна система управління

Внутрішньо-корпоративна структура управління: загальні збори-наглядова рада-виконавчий орган; чинники побудови внутрішньо-корпоративної структури управління; роль менеджерів у розробці внутрішньо-корпоративної структури управління; базові засади функціонування корпорації.

Регламентация економічних відносин в корпорації; майнова угода (значний правочин); регулювання анти конкурентної діяльності всередині корпоративного підприємства; конкурентні дії акціонерів і персоналу щодо акціонерного товариства; система відповідальності учасників-менеджерів; відповідальність посадових (афілійованих) осіб перед корпорацією і акціонерами; відповідальність за порушення.

Рішення про вчинення значного правочину в залежності від розміру його предмету; рішення про попереднє схвалення значних правочинів; особа, заінтересована у вчиненні правочину; предмет правочину, загальна сума правочину, вимоги щодо правочину.

Основні положення щодо формування організаційних структур; визначення способу формування фонду дивідендів; регулювання відносин усіх учасників.

Корпоративний контроль; система внутрішнього контролю в корпорації, її складові. Цілі корпоративного контролю, його основні об'єкти, базові засади.

Базові елементи формування корпоративної культури: взаємовідносини власників, прозорість, доступність інформації, дивідендна політика в корпорації, взаємодія акціонерів та менеджерів, відносини корпорації з навколишнім середовищем.

ТЕМА 7. Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації

Управління цінними паперами, рух акцій; Положення про цінні папери, види цінних паперів (акції, опціони, векселі та ін.), умови та шляхи їх емісії. Документарна (чи без документарна) форма випуску цінних паперів; вимоги щодо неподільності акцій, умови та способи конвертації акцій, їх анулювання; умови розрахунків за цінні папери; додаткові вимоги до положень.

Фонди акціонерного товариства: статутний та резервний, розвитку виробництва,

соціального розвитку, заохочення, оплати дивідендів та інші; джерела наповнення фондів, доцільність їх створення, структуризація, визначення напрямів витрат.

Основні вимоги кадрової політики (Положення про персонал), Кодекс поведінки члена акціонерного товариства, програма розвитку персоналу, регулювання економічного, виробничого, соціального партнерства; підвищення кваліфікації персоналу; визначення компетенцій і відповідальності найманих менеджерів.

Внутрішній трудовий розпорядок: зобов'язання працівників і адміністрації, вимоги щодо охорони праці, техніки безпеки, гігієни праці та ін.

Форми і системи оплати праці; критерії рівня оплати праці працівників головного підприємства і структурних підрозділів акціонерного товариства; форми організації праці.

Стимулювання персоналу корпорації; специфічні елементи матеріального стимулювання: «золоті парашути», опціони на придбання акцій, передача акцій товариства у довічне управління директорам; фонд участі персоналу у прибутках відповідно до умов колективного договору і правил; положення про надання позик і забезпечення житла; положення про надання матеріальної допомоги.

Виплата дивідендів в акціонерному товаристві; випадки, коли товариство не має права виплати дивідендів.

Договірна робота в корпорації; положення щодо порядку укладання і виконання договорів, його роль, зміст, регулюючі функції

ТЕМА 8. Фондовий ринок

Фондовий ринок: первинний, вторинний; учасники фондового ринку; Закон України про цінні папери та фондовий ринок; професійна діяльність на фондовому ринку; ліцензія; види професійної діяльності на фондовому ринку, умови її проведення; торгівля цінними паперами: брокерська, дилерська, андерайтинг, діяльність з управління цінними паперами; договір доручення, комісії або про управління цінними паперами. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів, діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку, кліринг.

Саморегулівні організації, їх мета діяльності; повноваження Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, які делегуються саморегулівній організації.

Фондова біржа, умови створення, особливості діяльності, основні завдання та правила фондової біржі; члени фондової біржі, їх права та зобов'язання; допуск до торгів на фондовій біржі; трейдер.

Порядок допуску цінних паперів до торгівлі на фондовій біржі; біржовий список; цінні папери іноземних емітентів; листингові цінні папери.

Регламент торгів; організація та проведення біржових торгів у двох формах: торги «з голосу» за технологією одностороннього аукціону та з використанням СЕЛТ (системи електронних торгів). Організація торгівлі цінними паперами в СЕЛТ з використанням двох технологій: безперервний подвійний аукціон, односторонній аукціон. Порядок одержання доступу до системи електронних торгів.

Котирування; оголошення під час торговельної сесії учасниками торгів заявок шляхом співставлення зустрічних заявок та укладання біржових угод; заходи щодо забезпечення котирування цінних паперів; основні параметри торговельної сесії; заходи, спрямовані на справедливе котирування цінних паперів.

Контроль за дотриманням Правил фондової біржі: заходи контролю, структурний підрозділ біржі, його функції, сфера дії, права.

Анулювання укладених біржових угод, Котирувальна комісія. Правила проведення фінансового моніторингу, санкції за порушення Правил фондової біржі.

ТЕМА 9 Інститути спільного інвестування

Інститути спільного інвестування, їх функції в системі корпоративного управління; вимоги до складу та структури активів інститутів спільного інвестування; переваги інвесторів.

Типи інститутів спільного інвестування: відкритий, інтервальний, закритий; компанія з управління активами; безстроковий та строковий інститути спільного інвестування; види інститутів спільного інвестування: диверсифікований і не диверсифікований; вимоги до диверсифікованого інституту спільного інвестування, склад його активів; особливості формування недиверсифікованого інституту спільного інвестування.

Корпоративний інвестиційний фонд, формування його статуту, регламент; механізм формування початкового статутного капіталу корпоративного інвестиційного фонду, збільшення статутного капіталу корпоративного інвестиційного фонду. Діяльність корпоративного інвестиційного фонду, обмеження щодо його діяльності; акції корпоративного інвестиційного фонду, строк їх розміщення.

Органи корпоративного інвестиційного фонду; вищий орган-загальні збори, компетенція загальних зборів, повноваження загальних зборів, участь у загальних зборах; позачергові загальні збори, функції та склад наглядової ради корпоративного інвестиційного фонду.

Припинення діяльності корпоративного інвестиційного фонду: реорганізація (злиття, приєднання, поділ, перетворення), ліквідація; розподіл активів корпоративного інвестиційного фонду в разі його ліквідації. Пайовий інвестиційний фонд, мінімальний обсяг його активів; етапи створення пайового інвестиційного фонду; регламент пайового інвестиційного фонду; участь у пайовому інвестиційному фонді та наглядова рада; компетенція наглядової ради.

Інвестиційні сертифікати пайових інвестиційних фондів, порядок їх розміщення та обігу.

Заміна компанії з управління активами та ліквідація пайового інвестиційного фонду; розподіл активів пайового інвестиційного фонду в разі його ліквідації.

Венчурні фонди, основні відмінні риси венчурних фондів, можливості інвестора при створенні венчурного фонду.

Компанія з управління активами, її права та обов'язки; функція визначення вартості

чистих активів інститутів спільного інвестування, анулювання ліцензії компанії з управління активами.

Зберігач активів в інститутах спільного інвестування; діяльність зберігача активів, його обов'язки, відповідальність.

Шляхи доведення інформації про діяльність інститутів спільного інвестування до відома зацікавлених осіб

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Заняття 1. Сутність корпоративного управління

- 1.1. Поняття та економічна природа корпоративного управління
- 1.2. Суб'єкти та об'єкти корпоративного управління
- 1.3. Типи корпоративних підприємств
- 1.4. Міжнародні стандарти корпоративного управління
- 1.5. Сучасні системи та моделі корпоративного управління
- 1.6. Принципи корпоративного управління в Україні

Методичні вказівки

Розпочати дослідження цієї теми потрібно з вивчення Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та Господарського кодексу України. Саме вони дадуть розуміння таких категорій як «корпорація», «корпоративна система», «корпоративне управління», «корпоративні права».

Розглядаючи суть корпоративного управління необхідно виділити декілька характерних рис, які становлять найбільше зацікавлення у інвесторів:

- самостійність корпоративного підприємства як юридичної особи;
- централізована система управління;
- отримання прибутку пропорційно до вкладених коштів;
- обмежена відповідальність, яку несуть індивідуальні інвестори;
- можливість передачі акцій (тобто частини права власності на підприємство) іншим особам.

Отже, головною функцією корпоративного управління є забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб. В свою чергу слід підкреслити, що існує ряд проблем корпоративного управління, які слід назвати:

- суперечність функцій володіння та управління діяльністю корпорації;
- пасивність акціонерів щодо участі в управлінні корпорацією у випадку високої розпорошеності капіталу між значною кількістю власників;
- забезпечення інтересів дрібних інвесторів;
- суперечності між різними групами інвесторів;
- між виконавчими та контролюючими органами управління корпорацій.

Суть корпоративного управління може бути більш конкретизована через визначення його суб'єктів і об'єктів. Відповідно суб'єктами корпоративних відносин виступають:

1. Емітенти — як правило, це акціонерні товариства;
2. Акціонери, тобто інвестори;

3. Менеджери корпоративного підприємства;
4. Держава в особі органів державної влади і місцевого самоврядування;
5. Кредитори та інші зацікавлені особи, які тим чи іншим способом втягуються в процес функціонування підприємства.

Об'єктами є господарські товариства. Проте не всі господарські товариства попадають під поняття корпоративних. До таких насамперед відносять акціонерні товариства, товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю, тобто ті, в яких управління відокремлене від власності. Загальним об'єктом управління можна вважати корпоративні права.

Класифікацію корпоративних підприємств можна зобразити наступним чином :

1. За ступенем обґрунтування очікуваної ефективності;
2. За ступенем взаємочасті в капіталі;
3. За роллю держави у їх утворенні;
4. За цільовими установками;
5. За мотивацією свого ресурсного забезпечення;
6. За характером діяльності підприємств-лідерів;
7. За ступенем консолідації майна в рамках створеної центральної (управляючої) компанії;
8. За глибиною реалізації принципів інтегровано-корпоративного управління.

Детального розгляду потребують сучасні системи та моделі корпоративного управління міжнародні стандарти корпоративного управління. Проте слід підкреслити, що наявність різних моделей корпоративного управління не знімає існування однакових проблем: забезпечення інтересів дрібних інвесторів, суперечності між коротко- та довгостроковими інтересами інвесторів, між виконавчими та контролюючими органами управління корпорацій, між різними групами інвесторів. Важливо зацентувати увагу на тому, що в Україні сформувалась змішана система корпоративного управління, проте з переважаючими аутсайдерськими рисами, що пов'язані з великою кількістю власників цінних паперів.

Сьогодні вдосконалення корпоративного управління на національному рівні є важливим напрямом зусиль багатьох країн. Одним із інструментів, який дає можливість досягнення цієї мети, є запровадження національних принципів (кодексів) корпоративного управління, які потрібно назвати. Слід підкреслити, що принципи мають еволюційний характер і повинні переглядатися у світлі суттєвих змін обставин.

Заняття 2. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління

- 2.1. Поняття та економічні риси господарських товариств
- 2.2. Порядок створення господарських товариств
- 2.3. Установчі документи господарських товариств
- 2.4. Засновники та учасники господарських товариств
- 2.5. Товариства з обмеженою відповідальністю
- 2.6. Товариства з додатковою відповідальністю

Методичні вказівки

Корпоративне управління передбачає управління підприємствами, які виступають переважно в організаційно-економічній формі господарських товариств, побудову їх оптимальної організаційної структури, забезпечення умов для найбільш ефективного функціонування. В свою чергу, необхідно зауважити, що господарські товариства можуть бути як корпоративного так і некорпоративного типу. Звичайно, що основна наша увага буде зосереджена на перших, до яких відносяться акціонерні товариства та товариства з

обмеженою і додатковою відповідальністю.

Законодавство про господарські товариства ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України і складається із Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону Про господарські товариства, Закону Про акціонерні товариства та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законодавчих актів. Отже, ознайомлення з вищеназваними документами є обов'язковим.

Основними економічними рисами господарських товариств корпоративного типу є наступні:

- об'єднання капіталів та обмеження економічного ризику для окремих учасників.
- поєднання різних економічних можливостей — капіталів і вмінь, знань, ідей.
- розмежування капіталу та економічної діяльності.
- жорстке відокремлення власності господарського товариства і власності його учасників (особливо це чітко виявляється в акціонерних товариствах).
- обмеження можливостей вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства.

Говорячи про порядок створення господарських товариств слід підкреслити, що вони можуть виникати внаслідок їх заснування або реорганізації вже існуючих юридичних осіб іншої організаційно-правової форми в господарські товариства.

Створення господарського товариства включає в себе два етапи:

1. Організація товариства. На даному етапі визначається коло засновників (учасників) товариства, розробляються і затверджуються установчі документи товариства, частково або цілком формується початковий капітал (якщо це передбачено законом або установчим договором).

2. Державна реєстрація господарського товариства. На цьому етапі утворене товариство отримує статус юридичної особи і одночасно суб'єкта підприємницької діяльності, що дозволяє йому здійснювати підприємницьку діяльність, бути учасником правовідносин.

Державна реєстрація господарського товариства, як юридичної особи проводиться відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців». Отже, важливо ретельно ознайомитись з відповідними питаннями в межах вищеназваного Закону: органи держреєстрації, документи для державної реєстрації, строки державної реєстрації та ін.

Для ведення господарської діяльності та регламентації основних принципів і форм корпоративного управління в товариствах необхідною умовою є розроблення установчих документів. Потрібно назвати їх види (статут або засновницький договір), вимоги до змісту установчих документів, порядок зміни в установчих документах, випадки, передбачені чинним законодавством, коли використовують ті або інші установчі документи.

Варто підкреслити, що засновниками господарських товариств можуть бути фізичні або юридичні особи (крім випадків, передбачених законом) або одна особа (крім повного командитного).

Учасники господарського товариства мають права та обов'язки, які рекомендується конкретизувати.

Заняття 3. Акціонерні товариства в Україні

3.1. Характерні риси акціонерних товариств.

3.2. Типи акціонерних товариств.

3.3. Створення та заснування акціонерного товариства.

3.4. Статут акціонерного товариства.

3.5. Права та обов'язки акціонерних товариств.

3.6. Виділ та припинення акціонерного товариства

3.7. Ліквідація акціонерного товариства.

Методичні вказівки.

У світовій практиці корпоративне управління здійснюється в основному в акціонерних товариствах. В Україні акціонерні товариства є однією з найбільш поширених форм господарських товариств. Основна причина такого явища полягає у особливостях приватизаційних процесів, коли значна частина приватизованих підприємств набула форм акціонерних товариств.

Відповідно до Закону України "Про акціонерні товариства" акціонерне товариство — це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Отже, поглиблене вивчення даної теми передбачає виокремлення позитивних та негативних рис акціонерних товариств.

Загалом позитивними рисами акціонерних товариств є:

- обмеження економічного ризику для окремих учасників;
- підвищення підприємницької активності та об'єднання різних економічних можливостей — капіталів, вміння, знання та ідей;
- обмеження можливостей вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства;
- розмежування капіталу та економічної діяльності;
- жорстке відокремлення власності акціонерного товариства і власності його учасників;
- зменшення залежності частки акціонерного товариства від частки його окремих учасників;
- підвищення професійного рівня учасників корпоративних відносин, особливо менеджменту.

До *негативних рис* акціонерних товариств можна віднести:

- виникнення фіктивного капіталу, який часто функціонує відірвано від реального капіталу;
- зниження можливостей контролю за діяльністю акціонерних товариств з боку дрібних акціонерів;
- наявність можливостей спекулятивного або навіть злочинного акціонерного засновництва;
- ускладнення системи управління акціонерним товариством у порівнянні з іншими формами підприємств.

Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства.

Особливостями публічного акціонерного товариства є: акціонери можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства; товариство може здійснювати як публічне, так і приватне розміщення акцій; при публічному розміщенні акцій акціонери не мають переважного права на придбання акцій, що додатково розміщуються товариством; товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі, при цьому укладання договорів купівлі-продажу акцій

товариства, яке пройшло процедуру лістингу на фондовій біржі, здійснюється лише на цій фондовій біржі; у разі якщо умовами емісії акцій передбачена можливість їх оплати не грошовими коштами, товариство зобов'язане залучити незалежного експерта для встановлення ринкової вартості майна, майнових або немайнових прав, які передаються в обмін на акції, при цьому вартість негрошового внеску не може відхилятися від ринкової вартості акцій більше ніж на 10% ; річна фінансова звітність товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором, а також оприлюдненню (разом із аудиторським висновком); обрання членів наглядової ради і ревізійної комісії товариства здійснюється виключно шляхом кумулятивного голосування; окрім питань, для вирішення яких законом вимагається кваліфікована більшість (три четвертих голосів від загальної кількості акціонерів

товариства, які мають право голосу), рішення загальних зборів товариства приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах акціонерів. Товариство і його акціонери не мають право на свій розсуд розширяти коло питань, які вирішуються кваліфікованою більшістю, а також збільшувати число голосів, якими вирішуються інші питання.

Особливостями приватного акціонерного товариства є: максимальна кількість акціонерів не може бути більшою 100 осіб; товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій; статутом товариства може бути передбачено переважне право акціонерів та самого товариства на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі. Зазначене переважне право акціонерів приватного товариства не поширюється на випадки переходу права власності на цінні папери цього товариства в результаті їх спадкування чи правонаступництва; акціонер товариства завжди має переважне право на придбання акцій додаткової емісії, в той же час акціонер публічного акціонерного товариства може бути позбавлений такого права умовами публічного розміщення акцій додаткової емісії; акції приватного акціонерного товариства не можуть купуватися та/або продаватися на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону; умовами емісії акцій може бути передбачена можливість сплати за них не грошима, а майном, майновими або немайновими правами, при цьому оцінка негрошового внеску здійснюється товариством і інвестором на власний розсуд, без залучення незалежного експерта; статутом товариства може встановлюватися коло питань, вирішення яких вимагає більшої кількості голосів акціонерів, ніж проста більшість або кваліфікована більшість; на розсуд товариства, члени наглядової ради можуть обиратися за принципом пропорційності представництва або шляхом кумулятивного голосування; товариство не зобов'язане розкривати свою фінансову звітність на фондовому ринку, хоча зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб, як і будь-яка інша юридична особа, зареєстрована в Україні.

Акціонерне товариство може бути створене шляхом заснування або злиття, поділу, виділу чи перетворення підприємницьких товариств, державних, комунальних та інших підприємств у акціонерне товариство. Специфіку та особливості різних видів заснування АТ потрібно знати. Є також актуальною конкретизація механізму створення АТ, а саме: засновники АТ, засновницький договір, етапи створення АТ (їх 13), особливості проведення установчих зборів, мінімальний розмір статутного капіталу, орієнтований зміст статуту АТ. Загальні відомості функціонування АТ представлені авторами методичних вказівок у табл. 1

Особливості функціонування акціонерних товариств в Україні

Типи АТ	Кількість акціонерів	Розміщення акцій	Переважне право придбання акціонерами акцій даного товариства	Продаж-купівля акцій на фонд. біржі	Оцінка не грошового внеску оплати акцій	Річна звітність	Обрання членів наглядової ради
Публічні	Не обмежена	Публічне, приватне	Немає	дозволяється	Тільки незалежним експертом	Перевіряється обов'язково незалежним аудитором і підлягає оприлюдненню (разом з аудиторським висновком)	Виключно шляхом кумулятивного голосування
Приватні	Не більше 100	Тільки приватне	Є	забороняється (за винятком аукціону)	товариством (інвестором) на власний розсуд	Товариство не зобов'язане розкривати свою фінансову звітність на фондовому ринку, хоча зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб	За принципом представництва або шляхом кумулятивного голосування.

[розроблено на основі Закону України "Про акціонерні товариства"]

Права та обов'язки акціонерів-власників простих та привілейованих акцій потрібно знати і розрізняти.

Акціонерне товариство припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам — правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації. Потрібно чітко окреслити відмінності різних видів припинення, законодавчу регламентацію відповідних процесів, роль Наглядової ради кожного АТ, що бере участь в одній з процедур злиття, приєднання, поділу, перетворення.

Добровільна ліквідація акціонерного товариства здійснюється за рішенням загальних зборів, у тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який товариство створювалося, або після досягнення мети, з якою воно створювалося. Інші підстави та порядок ліквідації товариства визначаються законодавством.

Рішення про ліквідацію акціонерного товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку ліквідації, а також порядку розподілу між акціонерами майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, вирішують загальні збори акціонерного товариства, якщо інше не передбачено законом.

З моменту обрання ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження наглядової ради та виконавчого органу акціонерного товариства.

Заняття 4. Управління корпоративним капіталом та відносини власності

- 4.1. Сутність корпоративної власності.
- 4.2. Економічна роль статутного капіталу.
- 4.3. Формування капіталу підприємств корпоративного типу.
- 4.4. Викуп акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів.
- 4.5. Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством.

Методичні вказівки.

Основним завданням корпоративного управління є управління майном в інтересах власників, що вимагає чіткої регламентації відносин власності в корпораціях.

Поняття власності в корпоративному управлінні розглядається в двох аспектах.

Перший аспект стосується акціонерів, які є власниками корпоративних прав і здійснюють власне управління ними. *Другий аспект* стосується власності корпорації, як юридичної особи, яка розглядається як об'єднання власності окремих осіб. Таким чином, в Україні власність господарського товариства вважається колективною. Отже, доречним є звернення уваги на той факт, що будь-яке корпоративне підприємство є власником:

- майна, переданого йому засновниками;
- продукції, виробленої підприємством у результаті господарської діяльності;
- фінансових коштів, отриманих від засновників;
- доходів від господарської діяльності;
- інших активів, набутих на підставах, не заборонених законодавством.

Необхідною умовою ведення діяльності господарським товариством є наявність первинного капіталу. Це зумовлено, по-перше, потребою на початкових кроках створення товариства у виробничих спорудах, устаткуванні, матеріалах, офісних приміщеннях, витратах на організацію процесу формування та розвитку виробництва; по-друге, необхідністю гарантії інтересів кредиторів, з якими корпоративне підприємство має фінансові взаємовідносини або має намір мати у майбутньому. Такий капітал формується за рахунок внесків засновників.

При вивченні корпоративного управління необхідно більш детально зупинитись на понятті статутного капіталу (фонду), яке потребує аналізу та з'ясування його суті. Економічна роль статутного капіталу полягає у створенні матеріальної бази для формування і розвитку товариства. За рахунок статутного капіталу створюються основні та оборотні фонди товариства. Він визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів. Варто зазначити, що роль статутного капіталу товариства є важливою лише до моменту його створення. Річ у тім, що практично з перших днів функціонування товариства величина його статутного фонду починає відрізнятися від величини його активів. Це пов'язано із необхідністю на етапі створення товариства у організаційних та інших витратах, які здійснюються з коштів, переданих до статутного фонду, що приводить до його зменшення. В свою чергу капітал уже зареєстрованого товариства не є стабільним, оскільки товариство вступає у різні

відносини з споживачами, постачальниками, партнерами, через нього проходять матеріальні та фінансові потоки, що логічно веде за собою постійні зміни активів підприємства.

Таким чином, економічна суть статутного капіталу зводиться до того, що він є лише тією величиною, яка показує стартові умови, з яких починало свою діяльність корпоративне підприємство.

З метою підсилення ролі статутного капіталу, законодавчо встановлено взаємозв'язок його розмірів з величиною чистих активів господарського товариства. Такий взаємозв'язок потрібно знати і назвати.

Статутний капітал корпоративного підприємства формується з вкладів його засновників та учасників. Таким вкладом до статутного капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом.

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит та під заставу.

Ціна майна, що вноситься засновниками акціонерного товариства в рахунок оплати акцій товариства, повинна відповідати ринковій вартості цього майна, яка визначається на засадах незалежної оцінки, проведеної відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність.

Ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства визначається:

— для емісійних цінних паперів, які не перебувають в обігу на фондових біржах, — як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність;

— для емісійних цінних паперів, що перебувають в обігу на фондових біржах, — як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про цінні папери та фондовий ринок.

— Наглядова рада акціонерного товариства (у процесі створення товариства — установчі збори) затверджує ринкову вартість майна (цінних паперів).

Законодавством також встановлено можливості господарських товариств змінювати розмір статутного капіталу на власний розсуд, тобто здійснювати його збільшення або зменшення. Зокрема, з метою залучення додаткових коштів, для приведення статутного фонду у відповідність до активів, зміни співвідношення прав власності, зміни номінальної вартості акцій тощо.

Порядок збільшення та зменшення статутного капіталу акціонерного товариства встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Статутний капітал товариства збільшується шляхом:

1. Розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості.
2. Підвищення номінальної вартості вже існуючих акцій.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства із залученням додаткових внесків здійснюється шляхом розміщення додаткових акцій.

Статутний капітал акціонерного товариства зменшується шляхом:

1. Зменшення номінальної вартості акцій.
2. Анулювання раніше викуплених товариством акцій та зменшення їх загальної кількості, якщо це передбачено статутом товариства.
3. Після прийняття рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства виконавчий орган протягом 30 днів має письмово повідомити кожного кредитора, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені заставою, гарантією чи порукою, про таке рішення.

Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію товариства.

Акціонерне товариство має право формувати резервний капітал у розмірі не менше ніж 15% статутного капіталу, якщо інше не визначено статутом товариства. Резервний

капітал формується шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку товариства або за рахунок нерозподіленого прибутку. До досягнення встановленого статутом розміру резервного капіталу розмір щорічних відрахувань не може бути меншим ніж 5% суми чистого прибутку товариства за рік.

Резервний капітал створюється для покриття збитків товариства, а також для збільшення статутного капіталу, виплати дивідендів за привілейованими акціями, погашення заборгованості у разі ліквідації товариства тощо. Також статутом акціонерного товариства може бути передбачено створення спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями. Порядок формування та використання такого фонду встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

В свою чергу у товаристві з обмеженою відповідальністю резервний (страховий) фонд створюється у розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 25% статутного капіталу, а також передбачається формування інших фондів, відповідно до законодавства України або установчих документів товариства.

Акціонерне товариство має право за рішенням загальних зборів викупити в акціонерів акції за згодою власників цих акцій. Порядок реалізації цього права визначається у статуті товариства та/або рішенні загальних зборів. Рішенням загальних зборів обов'язково встановлюються:

- порядок викупу, що включає максимальну кількість, тип та/або клас акцій, що викупуваються;
- строк викупу;
- ціна викупу акцій (або порядок її визначення), яка не може бути меншою за її ринкову вартість;
- дії товариства щодо викуплених акцій (їх анулювання або продаж).

Оплата акцій, що викупуваються, здійснюється у грошовій формі.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп акцій, якщо:

- на дату викупу акцій товариство вже має зобов'язання про обов'язковий викуп акцій;
- товариство є неплатоспроможним або стане таким внаслідок викупу акцій;
- власний капітал товариства є меншим, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, або стане меншим внаслідок такого викупу.

Практика корпоративного управління вказує на існування суперництва учасників акціонерного товариства у боротьбі за власність з метою отримання повноважень, які забезпечують певний рівень контролю над діяльністю корпорації.

Виходячи із вище сказаного виділяють контрольний, блокуючий та інші пакети акцій.

Класичним контрольним пакетом акцій є 50% плюс 1 акція. Проте, на практиці є багато прикладів, коли контрольний пакет може бути на багато меншим (іноді 9%) за умов широкої розпорошеності власності на акції, тобто, коли складається ситуація наявності існування великої кількості дрібних акціонерів, які не можуть реально реалізовувати свої управлінські функції.

Зазначимо, що в Україні визначення контрольного пакета акцій має певні особливості. Це пов'язано із тим, що загальні збори акціонерного товариства мають кворум за умови реєстрації для участі у них акціонерів, які сукупно є власниками не менш як 60% голосуючих акцій. Таким чином, класичний Відповідно до законодавства України співвідношення частки акцій та контролю над акціонерним товариством можна розглядати наступним чином.

5% простих акцій, забезпечують обов'язкове включення до порядку денного загальних зборів пропозиції власників такого пакета.

10% простих акцій забезпечують право акціонера (акціонерів) вимагати скликання позачергових загальних зборів або проводити самостійне скликання; призначати своїх представників для нагляду за реєстрацією акціонерів у зборах, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків. Також вимагати проведення спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства.

Блокуючий пакет «25% плюс 1 акція» дає можливість заблокувати на зборах прийняття рішень, що вимагають 3/4 голосів. А саме таких важливих питань, як:

- внесення змін до статуту товариства;
- ліквідація акціонерного товариства;
- прийняття рішення про виділ та припинення товариства;
- прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- прийняття рішення про зміну типу товариства;
- прийняття рішення про розміщення акцій;
- прийняття рішення про збільшення статутного капіталу товариства;
- прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства;

Контрольний пакет «50% акцій плюс 1 акція» дає змогу приймати рішення на загальних зборах окрім тих, що вимагають 3/4 голосів.

60% голосуючих акцій забезпечує самостійне проведення загальних зборів акціонерів.

«75% плюс 1 акція» дає можливість повного контролю над акціонерним товариством власнику (власникам) такого пакета. За умови правильного підходу меншість може впливати на деякі рішення власника такого пакета, але це вимагає належної їй згуртованості та цілеспрямованості.

Для набуття прав власності а, отже, контролю над уже діючим акціонерним товариством, як правило, застосовуються три основні шляхи: зміна статутного капіталу (збільшення або зменшення), купівля акцій первинного випуску в акціонерів, зміна власності внаслідок реального або фіктивного банкрутства підприємства.

В управлінні корпоративним капіталом акціонерного товариства значні проблеми виникають з повноправною участю дрібних акціонерів у роботі загальних зборів. Крім того, як правило, дрібні акціонери отримують недостатньо інформації про діяльність корпорацій.

Для захисту інтересів дрібних акціонерів в управлінні корпоративним капіталом традиційно застосовувався такий напрям, як 1) голосування за дорученням. Це означає, що певна кількість дрібних акціонерів можуть визначити посередника, який від їх імені буде управляти їх об'єднаними акціями. 2) Ще одним інструментом захисту прав дрібних акціонерів є кумулятивне голосування.

Заняття 5. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи

- 5.1. Загальні збори акціонерного товариства
- 5.2. Наглядова рада акціонерного товариства
- 5.3. Виконавчий орган акціонерного товариства
- 5.4. Ревізійна комісія акціонерного товариства

Методичні вказівки

Розглядаючи дану тему слід одразу конкретизувати, що в акціонерному товаристві існує завжди три основні органи управління: загальні збори - вищий орган

акціонерного товариства; наглядова рада - захищає права акціонерів; виконавчий орган - здійснює управління поточною діяльністю, організовує виконання рішень загальних зборів і наглядової ради.

Отже, акціонерне товариство зобов'язане щороку скликати загальні збори. Порядок проведення загальних зборів включає наступні етапи:

1. Реєстрація акціонерів.
2. Розгляд питань відповідно до порядку денного.
3. Голосування.
4. Підбиття підсумків.

До виключної компетенції загальних зборів належить:

- визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства;
- внесення змін до статуту товариства;
- прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- прийняття рішення про зміну типу товариства;
- прийняття рішення про розміщення акцій;
- затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін до них;
- затвердження інших внутрішніх документів товариства, якщо інше не передбачене статутом;
- затвердження річного звіту товариства;
- розподіл прибутку і збитків товариства та інше...

Слід підкреслити, що загальні збори проводяться за рахунок коштів акціонерного товариства. У випадку якщо загальні збори проводяться з ініціативи акціонерів або наглядової ради, документально підтверджені витрати на їх організацію, підготовку та проведення можуть бути відшкодовані за рахунок коштів товариства, якщо загальними зборами, що проводяться у зазначеному випадку, буде прийнято відповідне рішення про відшкодування витрат.

Обов'язково важливо зауважити, що прийняття рішень загальними зборами відбувається шляхом голосування і для підрахунку голосів загальними зборами акціонерів обирається лічильна комісія. Також до її функцій входить надання роз'яснень щодо порядку голосування, підрахунку голосів та інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування на загальних зборах.

Позачергові загальні збори акціонерного товариства скликаються наглядовою радою:

- з власної ініціативи;
- на вимогу виконавчого органу — в разі порушення провадження про визнання товариства банкрутом або необхідності вчинення значного правочину;
- на вимогу ревізійної комісії (ревізора);
- на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків простих акцій товариства;
- в інших випадках, встановлених законом або статутом товариства.

Важливо знати, що Наглядова рада приймає рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства або про відмову в такому скликанні протягом 10 днів з моменту отримання вимоги про їх скликання.

Досліджуючи як працює наглядова рада акціонерного товариства, слухим є розгляд таких питань, як : виключна компетенція наглядової ради, склад цього органу управління.

Характеризуючи виконавчий орган акціонерного товариства варто зазначити, що він може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор).

Членом виконавчого органу акціонерного товариства може бути будь-яка

фізична особа, яка має повну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії.

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства загальні збори обирають ревізійну комісію (ревізора). Як правило, ревізійна комісія доповідає про результати проведених нею перевірок загальним зборам акціонерного товариства. Якщо перевірки ініціювала наглядова рада або сама ревізійна комісія, то результати доповідаються наглядовій раді акціонерного товариства. Ревізійна комісія зобов'язана вимагати позачергового скликання загальних зборів акціонерів у разі виникнення загрози суттєвим інтересам акціонерного товариства або виявлення зловживань, вчинених посадовими особами.

Крім того, річна фінансова звітність публічного акціонерного товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором.

Заняття 6. Внутрішньо-корпоративна система управління

- 6.1. Побудова системи внутрішньо-корпоративного управління.
- 6.2. Відносини учасників товариства.
- 6.3. Значний правочин та правочин щодо вчинення якого є заінтересованість.
- 6.4. Основні положення щодо формування організаційних структур.
- 6.5. Система корпоративного контролю.
- 6.6. Корпоративна культура.

Методичні вказівки

В корпоративних підприємствах крім загальної системи управління, яка діє на основі законодавчих нормативно-правових актів і в їх межах, в більшості випадків створюються власна внутрішньо корпоративна система управління. Отже, важливо подати власне розуміння поняття «внутрішньо-корпоративна система управління», а також назвати якою традиційно буває внутрішньо-корпоративна структура управління (загальні збори-наглядова рада-виконавчий орган). Слід підкреслити, що внутрішньокорпоративна структура управління базується на законодавчо обов'язкових нормах та ряді пов'язаних між собою положень, які стосуються тих чи інших відносин учасників і різних сторін господарського життя корпорації.

Побудова внутрішньокорпоративної структури управління залежить від багатьох чинників, які треба назвати:

1. Розміри корпоративного підприємства і масштаби його завдань.
2. Врегулювання відносин власності.
3. Фінансово-економічний стан корпорації.
4. Особливості психологічного стану акціонерів, їх обізнаність зі специфікою діяльності підприємства, можливостями побачити його стратегічні потреби

Важливо відзначити, що основна роль у розробці такої системи повинна бути відведена реально працюючим на підприємстві менеджерам, які відчувають потреби у прийнятті тих чи інших положень та нормативів.

Як правило, організаційно-економічні відносини основних учасників корпорацій більш-менш чітко регламентується законодавчими актами і в окремих випадках внутрішньокорпоративними документами. В цілому економічна роль засновників та

інших акціонерів, їх вплив на діяльність товариства чітко розписані в таких документах, як статут, положення про загальні збори акціонерів, їх представницькі органи. Іноді акціонерні товариства розробляють окремі положення про порядок роботи з акціонерами, які стосуються організаційних аспектів.

Особливо важливою є регламентація таких економічних відносин, які можуть суттєво вплинути на діяльність корпорації. Відповідно, чіткого трактування потребують способи набуття контрольного пакета акцій і купівлі значних пакетів, оскільки в умовах вільного руху акцій на ринках цінних паперів саме акціонерне товариство може й не знати про те, що їх контрольні чи блокуючі пакети перейшли в інші руки. Слід відзначити, що в Україні законодавчо ці питання недостатньо врегульовано. Тому в положення вносять вимоги до закупівлі пакетів, зокрема контрольного.

Необхідно також визначити поняття значної майнової угоди (значного правочину) в акціонерному товаристві, оскільки її кількісне вираження у кожному підприємстві буде різним і залежатиме від його розмірів.

Важливим моментом є регулювання антиконкурентної діяльності всередині самого корпоративного підприємства. Саме тому актуальним є окреслення, що є конкурентними діями акціонерів і персоналу щодо акціонерного товариства:

- навмисне поширення свідомо неправдивих відомостей, що можуть завдати шкоди діловій репутації акціонерного товариства та його майновим інтересам;
- закупівля структурними підрозділами, дочірніми та залежними підприємствами акціонерного товариства сировини і матеріалів за завищеними і реалізація продукції за зниженими цінами, якщо ця продукція є профільною для підприємства;
- розголошення комерційної таємниці, яку можуть використати конкуренти на шкоду акціонерного товариства;
- неправомірне збирання інформації, що містить комерційну таємницю акціонерного товариства;
- схиляння персоналу акціонерного товариства до розголошення інформації, що містить комерційну таємницю;
- використання товарних знаків акціонерного товариства підприємствами, у яких особа — член персоналу цього акціонерного товариства має частку власності, або перебуває у трудових відносинах;
- схиляння до бойкоту акціонерного товариства інших юридичних осіб — контрагентів з господарської діяльності;
- схиляння до розриву договорів з акціонерним товариством.

Не можна однозначно стверджувати, що необхідно розробляти окреме положення про заборону конкурентної діяльності, його можна внести окремим розділом наприклад, у Положення про персонал та ін.

Необхідним також є застосування системи відповідальності учасників-менеджерів. Важливе місце займають, наприклад, документи про відповідальність посадових (афілійованих) осіб перед корпорацією і акціонерами.

Розкриваючи питання щодо правочину, потрібно дати визначення цього поняття, конкретизувати вимоги до порядку вчинення правочину, умови прийняття рішення про вчинення значного правочину.

Формування внутрішньокорпоративної системи управління неможливе без побудови організаційної структури. Потрібно підкреслити, що в корпораціях досить часто організаційна структура регулюється положеннями «Про структурний підрозділ», «Про головне підприємство», «Про дочірні підприємства, філії та представництва», «Про порядок створення, реорганізації і ліквідації дочірніх підприємств, філій і представництв акціонерного товариства», а також окремими положеннями для кожної філії і представництва, які затверджуються як правило, загальними зборами. Це досить об'ємні документи, які регламентують економічну діяльність всередині усіх учасників

корпоративних відносин. Важливим пунктом має стати визначення способів формування фонду дивідендів, оскільки прибуток може отримуватись окремими підрозділами нерівномірно, крім того, окремі юридичні особи (хоч і залежні) мають право самостійно розпоряджатись своїм прибутком.

Система корпоративного контролю це складова система корпоративного управління, призначена для збалансування інтересів учасників корпоративних взаємовідносин у процесі їх участі в корпоративній діяльності. Складові системи внутрішнього контролю в корпорації потрібно назвати:

- структуру управління, яка сприяє обміну інформацією і певній колегіальності під час прийняття рішень, що дозволяє уникнути зайвої концентрації влади, що може підвищити ризик зловживань або шахрайства;
- порядок виявлення конфлікту інтересів, який стосується керівників або інших посадових осіб корпорації та інформування про це органів управління та у відповідних випадках акціонерів;
- порядок, який забезпечує керівництву ефективний контроль за діяльністю компанії та, зокрема, за рухом грошових коштів;
- наявність кваліфікованих внутрішніх ревізорів і контролерів, які відповідають за перевірку дотримання встановленого внутрішнього розпорядку, підзвітних органам управління товариством, а також контроль над всіма аспектами дотримання нормативних актів, належної професійної поведінки та сумлінної ділової практики;
- участь незалежних зовнішніх аудиторів, які беруть на себе відповідальність за аудиторську перевірку звітності корпорації, аналіз і підтвердження належного стану фінансових систем, а також контроль за дотриманням правил, що застосовуються.

У сучасній вітчизняній економічній літературі корпоративну культуру практично ототожнюють з організаційною. Проте, необхідно пам'ятати, що корпорація — це об'єднання капіталів, вкладених багатьма власниками.

З погляду культури взаємодії цих власників корпоративна культура має специфічні форми прояву. Відповідно можна виділити наступні базові елементи навколо яких відбувається формування корпоративної культури:

- систему особистих цінностей засновників акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю та специфічних індивідуальних засобів їх реалізації;
- засоби, форми і структуру організації діяльності, які об'єктивно втілюють певні цінності, в тому числі особисті цінності акціонерів та керівників підприємства;
- уявлення про оптимальну і допустиму модель поведінки працівників у колективі, які відображають систему внутрішньо групових цінностей, що склалися на підприємстві

В цілому корпоративна культура розглядається як специфічна форма існування взаємопов'язаної системи, яка включає:

- ієрархію цінностей, що домінує серед власників та працівників корпорації;
- сукупність засобів їх реалізації, які переважають в корпорації на певному етапі її розвитку.

Заняття 7. Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації

- 7.1. Внутрішньокорпоративне регулювання руху акціонерного капіталу .
- 7.2. Управління працею в корпорації
- 7.3. Стимулювання персоналу корпорації
- 7.4. Виплата дивідендів в акціонерному товаристві
- 7.5. Договірна робота в корпорації

Методичні вказівки

При вивченні попередніх тем було з'ясовано, що капітал акціонерних товариств існує в матеріальній формі та формі цінних паперів. Надзвичайно важливим напрямом корпоративного управління є управління цінними паперами. Від ефективності діяльності акціонерного товариства залежить стан його акцій. Проте, часто трапляються випадки, коли зміни цінних паперів не пов'язані з господарською діяльністю корпорації. У свою чергу, ускладнення руху акцій має негативний вплив на господарську діяльність.

Таким чином важливість підтримання належного стану акцій, як правило, зумовлює особливу увагу корпорації до своїх цінних паперів, і часто така увага проявляється у створенні окремого положення про цінні папери і виділенні окремих працівників і навіть відділів, функціями яких є робота з цінними паперами корпорації. При цьому розробляються і затверджуються внутрішні документи, такі як положення про цінні папери акціонерного товариства або про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, про відділ цінних паперів та ін.

Положенні про цінні папери-потрібно знати, які дані містяться в цьому документі, як правило, зазначаються види цінних паперів (акції, опціони, векселі та інші види цінних паперів, які можуть мати обіг і які вважає за потрібне емітувати ця корпорація), умови та шляхи їх емісії.

Слід підкреслити, що у положенні визначається також форма випуску — документарна чи бездокументарна (у вигляді записів в електронних базах даних), обов'язкові реквізити, які стосуються того чи іншого виду цінних паперів. Іноді в положення вписують також деякі законодавчі вимоги щодо неподільності акцій, права власників привілейованих акцій. У положенні можуть бути визначені також умови та способи конвертації акцій, їх анулювання, особливості конвертації облігацій і акцій, особливості випуску опціонів, умови розрахунків за цінні папери. Окремим розділом визначаються умови невиконання зобов'язань покуців цінних паперів корпорації щодо термінів та розмірів їх оплати, умови реалізації корпорацією неоплачених акцій.

Створення фондів у корпораціях є основою її виробничої та фінансової діяльності. Регулювання фондів у акціонерних товариствах здійснюється відповідно до законодавчих положень, установчого документа, розроблених і затверджених положень про фонди.

Важливо знати, що в положеннях корпорація передбачає створення статутного та резервного фондів. Проте, акціонерне товариство є підприємством для ефективного функціонування якого йому потрібні ряд інших фондів. Такі фонди можуть мати різні назви, які часто залежать від чергових змін у бухгалтерській звітності, вимог податкового законодавства та уподобань фінансових менеджерів корпорації. Найчастіше у положеннях зафіксовані такі фонди як: фонд розвитку виробництва; фонд соціального розвитку; фонд заохочення; фонд оплати праці органам управління та контролю; фонд оплати дивідендів; фонд накопичення коштів для викупу власних акцій.

Створення саме таких фондів не є обов'язковим, але практика вказує на доцільність їх створення, структуризації і наповнення коштами. Тому джерела наповнення кожного з фондів, напрями витрат, причини створення потрібно знати.

Положення про персонал визначає основні вимоги кадрової політики щодо:

- формування персоналу акціонерного товариства,
- розробки та здійснення програм розвитку персоналу,
- регулювання порядку оплати,
- регулювання порядку найму,
- просування по службі,
- атестації,
- вивільнення персоналу,

— питань формування соціального партнерства персоналу та адміністрації.

Зазвичай, такий внутрішній документ дає визначення персоналу корпорації, його структуру, іноді кількісний склад. Іноді в таке положення включаються пункти загального значення. Також може прийматись окреме положення — кодекс поведінки члена персоналу акціонерного товариства, який регламентує значну частину вимог до поведінки працівника.

Часто у положенні про персонал окремим розділом викладається програма розвитку персоналу. Така програма у різних корпораціях може складатись по-різному, тому варто зрозуміти, що обмежуються лише нормами чинного законодавства, або досить ґрунтовно розробляють її на перспективу, з включенням усіх пунктів удосконалення кадрового потенціалу акціонерного товариства. Іноді така програма може бути взагалі відсутня.

Складовою програми розвитку персоналу є спеціальна її частина, що регулює виробниче, економічне і соціальне партнерство адміністрації і профспілкових об'єднань або інших представників трудових колективів.

Положення про персонал та кодекс поведінки працівника акціонерного товариства повинно бути доповнено правилами внутрішнього трудового розпорядку. Особлива увага при розробці правил внутрішнього трудового розпорядку приділяється зобов'язанням працівників і адміністрації, які розробляються з метою чіткого юридичного оформлення їх стосунків. Відповідно, закладаються норми про вимоги чесної і сумлінної праці, дотримання дисципліни праці, своєчасне і точне виконання розпоряджень адміністрації, використання робочого часу для продуктивної праці, утримання від дій, що заважають іншим працівникам виконувати трудові обов'язки, підвищення продуктивності праці, своєчасне і ретельне виконання заданих робіт, поліпшення якості роботи та інше.

У положення про трудовий розпорядок вводяться чітко визначені обов'язки адміністрації, які в основному зводяться до конкретних пунктів (їх необхідно назвати).

Методом регулювання оплати праці в корпораціях, що набув найбільшого поширення, є розробка і затвердження єдиного для акціонерного товариства положення про оплату праці. Потрібно сказати, з якою метою встановлюється єдиний порядок виділення коштів на оплату праці усіх працівників акціонерного товариства, від чого залежить оплата праці в акціонерному товаристві, які є критерії рівня оплати праці працівників головного підприємства і структурних підрозділів акціонерного товариства та ін.

Стимулювання менеджерів корпоративного підприємства здійснюється, як у загальноприйнятих формах, так і через застосування специфічних елементів матеріального стимулювання — таких як «золоті парашути», опціони на придбання акцій, передача акцій товариства в довірче управління директорам. Отже, студент повинен чітко орієнтуватись у вищеназваних категоріях та механізмах дії такого стимулювання.

Виплата дивідендів регулюється Законом України про акціонерні товариства, а також, досить часто окремим положенням самого товариства. Зазвичай, таке положення включає наступні блоки:

- загальні положення;
- джерела виплати дивідендів;
- особливості розрахунків дивідендів;
- розподіл фонду дивідендів;
- особливості нарахування та розподілу дивідендів за привілейованими акціями і облігаціями

Рішення про виплату дивідендів та їх розмір за простими акціями приймається загальними зборами акціонерного товариства. Особлива увага у внутрішніх документах товариства приділяється дивідендам на привілейовані акції (якщо вони є).

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у випадках, якщо:

- звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;
- власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю.

Акціонерне товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у випадку, якщо:

- товариство має зобов'язання про викуп акцій;
- поточні дивіденди за привілейованими акціями не виплачено повністю.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями у випадку, якщо:

- звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;
- власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, власники яких мають переваги щодо черговості отримання виплат у разі ліквідації.

Для поліпшення управління господарською діяльністю в акціонерному товаристві часто розробляють положення щодо порядку укладання і виконання договорів на рівні акціонерного товариства або структурних підрозділів, що входять до його складу, включаючи філії та представництва. Крім того, для посилення цієї частини корпоративного управління часто приймається положення про претензійно-позовну роботу в акціонерному товаристві, про значну майнову угоду та деякі інші. Хоча договірна робота в акціонерному товаристві виходить за межі внутрішніх господарських відносин, проте доцільно вказати, які питання оговорюються в положеннях, а саме: вимоги до змісту угод, регулювання прав структурних підрозділів укладати угоди з зовнішніми контрагентами, порядок оформлення і зберігання договорів, порядок їх контролю на відповідність умов договору чинному законодавству, порядок погодження із зацікавленими підрозділами і службами та посадовими особами, відповідальність, за невиконання чи неналежне виконання договорів з боку сторонніх організацій

Заняття 8 . Фондовий ринок

8.1. Суть фондового ринку та його учасники.

8.2. Професійна діяльність на фондовому ринку. Відносини учасників товариства.

8.3. Саморегулівні організації професійних учасників фондового ринку

8.4. Фондова біржа та порядок її роботи

Методичні вказівки

Ліцензійні умови, у тому числі вимоги до розміру статутного і власного капіталу, порядку його визначення, ліквідності, кваліфікаційні вимоги до фахівців професійного учасника фондового ринку, необхідні умови договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку, інші вимоги та показники, що обмежують ризики професійної діяльності на фондовому ринку, встановлюються Законом України Про цінні папери та фондовий ринок, іншими законами України, що

регулюють провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку та нормативно-правовими актами Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Отже, розгляд вищенаведених документів є обов'язковим.

Розглядаючи професійну діяльність на фондовому ринку потрібно дати визначення цієї діяльності, знати види професійної діяльності, необхідні умови проведення таких видів діяльності.

Діяльність з торгівлі цінними паперами на фондовому ринку проводиться торговцями цінними паперами — господарськими товариствами, для яких операції з цінними паперами є виключним видом діяльності, а також банками.

Професійна діяльність з торгівлі цінними паперами включає:

- брокерську діяльність;
- дилерську діяльність;
- андеррайтинг;
- діяльність з управління цінними паперами.

Слід зазначити, що необхідною умовою проведення таких видів діяльності є наявність відповідного розміру статутного капіталу. Торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність, якщо має сплачений грошима статутний капітал у розмірі не менш як 500 тисяч гривень, брокерську діяльність — не менш як 1 мільйон гривень, андеррайтинг або діяльність з управління цінними паперами — не менш як 7 мільйонів гривень. Крім того, у статутному капіталі торговця цінними паперами частка іншого торговця не може перевищувати 10%. Також торгівлю цінними паперами забороняється перепродавати (обмінювати) цінні папери власного випуску. Тому доцільним буде детальний розгляд обов'язків торговця цінними паперами та умов його участі або відсутності при заключенні та проведенні угод.

Торговець цінними паперами може виступати поручителем або гарантом виконання зобов'язань перед третіми особами за договорами, що укладаються від імені клієнта такого торговця, отримуючи за це винагороду, що визначається договором торговця цінними паперами з клієнтом.

Договір доручення, комісії або про управління цінними паперами укладається з торговцем цінними паперами в письмовій формі. Зміст такого договору потрібно знати:

- права та обов'язки торговця цінними паперами стосовно його клієнта;
- умови укладення договорів щодо цінних паперів;
- порядок звітності торговця перед його клієнтом;
- порядок і умови виплати торгівцю винагороди.

Крім держави в особі Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також інших державних органів визначених законом функція регулювання фондового ринку покладається також на саморегулівні організації. Визначення "саморегулівні організації" потрібно дати. Також важливо конкретизувати мету діяльності саморегулівних організацій професійних учасників фондового ринку, принцип утворення (одна саморегулівна організація з кожного виду професійної діяльності на ринку цінних паперів), умов об'єднання (саморегулівна організація повинна об'єднувати більше 50% професійних учасників фондового ринку за одним з видів професійної діяльності), назвати повноваження саморегулівних організацій.

Фондова біржа утворюється та діє в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю чи акціонерного товариства або дочірнього підприємства об'єднання торговців цінними паперами, та провадить свою діяльність відповідно до Цивільного кодексу України, законів, що регулюють питання утворення, діяльності та припинення юридичних осіб, з особливостями, визначеними Законом України Про цінні папери та фондову біржу.

Фондова біржа утворюється не менше ніж двадцятьма засновниками — торговцями цінними паперами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на

фондовому ринку. Частка одного такого торговця цінними паперами у статутному капіталі фондової біржі не може бути більшою ніж 5%

Важливо наголосити на основних завданнях фондової біржі України, особливостях формування та розміру статутного капіталу фондової біржі, її правах та правилах.

Торгівля на фондовій біржі здійснюється за правилами фондової біржі, які затверджуються біржовою радою та реєструються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Правила фондової біржі складаються з порядку:

- організації та проведення біржових торгів;
- допуску членів фондової біржі та інших осіб, визначених законодавством, до біржових торгів;
- лістингу та делістингу цінних паперів;
- котирування цінних паперів та оприлюднення їх біржового курсу;
- розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення;
- розв'язання спорів між членами фондової біржі та іншими особами, які мають право брати участь у біржових торгах згідно із законодавством;
- здійснення контролю за дотриманням членами фондової біржі та іншими особами, які мають право брати участь у біржових торгах згідно із законодавством, правил фондової біржі;
- накладення санкцій за порушення правил фондової біржі.

Допуск до біржових торгів : отримують члени фондової біржі, а також у випадках, передбачених законодавством України, інші особи та державні органи, з моменту внесення інформації про таких осіб до переліку учасників біржових торгів; членами фондової біржі можуть бути виключно торговці цінними паперами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку та взяли на себе зобов'язання виконувати всі правила, положення і стандарти фондової біржі; фондова біржа забезпечує облік учасників торгів та їх акредитованих уповноважених представників шляхом ведення її переліку. Члени фондової біржі мають права та обов'язки (їх потрібно назвати)

Допуск цінних паперів до торгівлі на біржі здійснюється шляхом їх включення до біржового списку. До біржового списку можуть бути включені:

- цінні папери, які допускаються до торгівлі на фондовій біржі в процесі їх обігу з проходженням процедури лістингу (лістингові цінні папери);
- цінні папери та інші фінансові інструменти, які допускаються до торгівлі на фондовій біржі в процесі їх обігу або відкритого (публічного) розміщення без проходження процедури лістингу (позалістингові цінні папери).

Лістинг — сукупність процедур з включення цінних паперів до біржового реєстру організатора торгівлі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах фондової біржі. Ініціатором лістингу на біржі цінних паперів може бути лише емітент цих цінних паперів (за винятком державних цінних паперів).

Біржовий список містить наступну інформацію:

- найменування емітента;
- код за ЄДРПОУ емітента;
- міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів (у разі, якщо його наявність передбачена законодавством);
- вид цінного папера;
- номінальна вартість цінного папера;
- кількість цінних паперів;
- дані щодо державної реєстрації випуску цінного папера (у разі, якщо державна реєстрація випуску передбачена законодавством);

- позначення щодо віднесення цінного папера до категорії лістингових (з позначенням рівня лістингу) чи позалістингових цінних паперів;
- дата внесення (виключення) цінного папера до (з) списку.

Фондова біржа забезпечує організацію та проведення регулярних торгів цінними паперами, реєструє угоди купівлі-продажу цінних паперів, визначає умови і порядок виконання укладених угод та здійснює контроль за їх виконанням. Поряд із цим існує порядок котирування цінних паперів та оприлюднення їх біржового курсу. Всі ці питання потрібно детально розкрити.

Фондова біржа здійснює контроль за дотриманням учасниками торгів та емітентами встановлених правил шляхом наступних заходів:

1. Здійснення постійного контролю за відповідністю емітента та його цінних паперів, які внесені до біржового реєстру, лістинговим вимогам, встановленим правилами біржі;
2. Здійснення поточного моніторингу за дотриманням учасниками торгів порядку формування та подачі заявок та укладання біржових угод;
3. Здійснення контролю за виконанням учасниками торгів розрахунків за укладеними біржовими угодами та оформленими біржовими контрактами;
4. Анулювання біржових угод відповідно правил біржі;
5. Надсилання запитів з метою отримання пояснень щодо обставин та причин здійснених порушень;
6. Здійснення перевірок в порядку, визначеному правилами біржі;
7. Здійснення заходів щодо проведення фінансового моніторингу.

Дії фондової біржі щодо оприлюднення інформації повинні бути спрямовані на захист інтересів її членів та інших учасників торгів, забезпечення рівних умов щодо отримання інформації про угоди з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, які допущені до торгівлі на біржі. Тому види доступу до інформації, правила та рішення фондової біржі щодо цього питання, а також процедуру оприлюднення інформації потрібно розкрити.

Заняття 9 . Інститути спільного інвестування

- 9.1. Поняття та особливості функціонування інститутів спільного інвестування
- 9.2. Типи та види інститутів спільного інвестування.
- 9.3. Корпоративний інвестиційний фонд .
- 9.4. Пайовий інвестиційний фонд
- 9.5. Особливості венчурних інвестиційних фондів.
- 9.6. Управління активами інститутів спільного інвестування.
- 9.7. Зберігання активів та облік прав власності на цінні папери інститутів спільного інвестування
- 9.8. Порядок та обсяг розкриття інформації інститутів спільного інвестування

Методичні вказівки

Вагому роль у розвитку корпоративного сектору відіграють інституційні інвестори, тому важливо зрозуміти значення цього терміну, виділити основні функції, що виконують інститути спільного інвестування в системі корпоративного управління.

Суть роботи ІСІ полягає в наступному. Шляхом емісії та продажу цінних паперів фонд здійснює поєднання ресурсів безлічі дрібних інвесторів. В свою чергу об'єднані

ресурси інвестуються в цінні папери, об'єкти нерухомості, валюту та інші активи, що не суперечать вимогам законодавства.

До інститутів спільного інвестування відносяться корпоративний інвестиційний фонд та пайовий інвестиційний фонд. Державне регулювання у сфері спільного інвестування здійснює ДКЦП та ФР відповідно до Законів України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та «Про інститути спільного інвестування», інших нормативно-правових актів.

Існує ряд вимог щодо складу та структури активів інститутів спільного інвестування, що пов'язано із забезпеченням їх ліквідності та надійності, а також максимального унеможливлення різного роду зловживань. Ці питання потрібно детально розкрити.

Необхідно також зазначити, що інвестування через ІСІ забезпечує їх учасникам податкові переваги. Так при первісних вкладеннях в активи (з погляду оподатковування) схеми «прямої інвестиції» і через фонд інвестицій не відрізняються між собою. Проте, значні переваги інвестор відчує у випадку перерозподілу грошових коштів між проектами, тобто їх вилучення з одного і вкладення в інший.

Типи та види ІСІ необхідно розрізняти:

- залежно від порядку здійснення діяльності інститути спільного інвестування можуть бути: відкритого, інтервального та закритого типу.
- в залежності від строку діяльності інститути спільного інвестування можуть бути строковим або безстроковим.
- інститути спільного інвестування можуть бути диверсифікованого і не диверсифікованого виду.

До інститутів спільного інвестування відносять Корпоративний інвестиційний фонд — це ІСІ, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування. Отже, потрібно розглянути умови його заснування, документи корпоративного інвестиційного фонду на основі яких він провадить свою діяльність (статут та регламент), відомості регламенту, формування статутного капіталу, обмеження щодо діяльності, акції корпоративного інвестиційного фонду, органи корпоративного інвестиційного фонду, умови припинення діяльності, розподіл активів корпоративного інвестиційного фонду в разі його ліквідації.

Пайовий інвестиційний фонд створюється за ініціативою компанії з управління активами шляхом придбання інвесторами випущених нею інвестиційних сертифікатів.

Етапи створення пайового інвестиційного фонду компанією з управління активами потрібно знати, вони передбачають наступні дії у такій послідовності:

1. Розробити та затвердити регламент пайового інвестиційного фонду.
2. Подати до ДКЦП та ФР документи, необхідні для реєстрації регламенту інвестиційного фонду та його внесення до реєстру ІСІ.
3. Укласти договори з аудитором (аудиторською фірмою), зберігачем, реєстратором чи депозитарієм, оцінювачем майна.
4. Розробити та затвердити проспект емісії інвестиційних сертифікатів фонду.
5. Подати до ДКЦП та ФР документи, необхідні для реєстрації проспекту емісії інвестиційних сертифікатів фонду.
6. Організувати публічне (відкрите) або приватне (закрите) розміщення інвестиційних сертифікатів фонду.

Особливості діяльності пайового інвестиційного фонду визначаються його регламентом. Про відомості регламенту потрібно розказати.

Порядок розміщення та обігу інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів встановлюється Законом України Про інститути спільного інвестування та нормативно-правовими актами ДКЦП та ФР.

Заміна компанії з управління активами може здійснюватися в установленому ДКЦП та ФР порядку в разі:

- якщо протягом року вартість чистих активів пайового інвестиційного фонду в розрахунку на один інвестиційний сертифікат зменшилася більше ніж на 30%;
- якщо протягом року вартість чистих активів пайового інвестиційного фонду у розрахунку на один інвестиційний сертифікат зменшилася від його номінальної вартості більше ніж на 20%;
- анулювання ДКЦП та ФР виданої компанії з управління активами ліцензії на провадження діяльності з управління активами ІСІ;
- ліквідації компанії з управління активами.

Пайовий інвестиційний фонд припиняється у разі його ліквідації в порядку, встановленому ДКЦП та ФР. Злиття та приєднання здійснюється у разі, коли пайові інвестиційні фонди перебувають в управлінні однієї компанії з управління активами, за умови згоди всіх учасників. Злиття та приєднання пайових інвестиційних фондів допускається стосовно ІСІ одного типу та виду.

Поділ, виділ та перетворення пайових інвестиційних фондів забороняється.

Пайовий інвестиційний фонд ліквідується за рішенням ДКЦП та ФР у випадку:

- винесення ДКЦП та ФР рішення про неможливість заміни компанії з управління активами;
- анулювання ліцензії, виданої зберігачу пайового інвестиційного фонду на провадження депозитарної діяльності та не укладення компанією з управління активами протягом 30 робочих днів договору з іншим зберігачем;
- закінчення строку, на який був створений закритий пайовий інвестиційний фонд.

У разі ліквідації пайового інвестиційного фонду компанія з управління активами складає ліквідаційний баланс. У процесі ліквідації пайового інвестиційного фонду його активи реалізуються за грошові кошти в строки, передбачені ДКЦП та ФР.

Говорячи про інститути спільного інвестування студент повинен підкреслити, що для потенційних засновників венчурні фонди є найбільш перспективними серед усіх видів ІСІ, оскільки для них характерні порівняно незначні нормативні обмеження. До венчурного фонду висуваються найменші регулятивні вимоги з боку законодавства, саме це робить його гнучким інструментом для здійснення інвестиційних програм. Утім, підвищена ризикованість венчурних фондів не відлякує інвесторів, так як компенсується широкими інвестиційними можливостями цих фондів, ефективне використання яких може принести інвесторам більші прибутки, ніж при інвестуванні через інші ІСІ.

Відповідно до Закону України Про інститути спільного інвестування, венчурні фонди можуть бути корпоративними та пайовими. Загалом венчурні фонди мають основні відмінні риси, які потрібно знати. Враховуючи згадані студентом відмінні риси, потрібно підкреслити, що створення венчурного фонду надає інвестору наступні можливості:

1. Проводити оперативний перерозподіл коштів між проектами або компаніями, не створюючи при цьому «віртуальних» заборгованостей між компаніями та не використовуючи договорів фінансової допомоги. За рахунок цього значно спрощується процес управління фінансовими потоками та підвищується його ефективність.
2. Уникати «проміжного» оподаткування проектів, значно збільшуючи при цьому власні обігові кошти та економлячи на необхідності залучення додаткових кредитних коштів.
3. Проводити оперативне кредитування власних проектів за рахунок активів фонду.
4. Залучати кошти інших інвесторів для реалізації спільних проектів.
5. Здійснювати повний контроль над операційною діяльністю фонду та самостійно визначати об'єкти інвестування.
6. Додатково залучати кошти іноземних інвесторів для реалізації власних інвестиційних проектів, уникаючи складні юридичні процедури державної реєстрації таких

інвестицій, які присутні у випадках здійснення прямих іноземних інвестицій без залучення інвестиційного фонду.

7. Зберігати свою анонімність, як інвестора, у випадку коли венчурний фонд виступає номінальним власником акцій або інших корпоративних прав.

Компанія з управління активами може одночасно здійснювати управління активами кількох інститутів спільного інвестування. Потрібно дати визначення «компанії з управління активами», розповісти як формується статутний капітал компанії, встановлюється винагорода компанії, виконується функція визначення вартості чистих активів ІСІ відповідно до регламенту такого ІСІ та нормативно-правових актів ДКЦП та ФР.

Активи ІСІ у формі цінних паперів мають обліковуватись на рахунку цінних паперах у зберігача. Надання послуг щодо зберігання цінних паперів ІСІ та обліку прав власності на них, а також обслуговування операцій ІСІ здійснюються зберігачем. Потрібно вказати, хто може виступати в ролі зберігача, які його обов'язки та права, сутність функції контролю.

Інформація про діяльність ІСІ доводиться до відома заінтересованих осіб шляхом: опублікування в офіційних друкованих виданнях ДКЦП та ФР; оприлюднення в інший спосіб відповідно до нормативно-правових актів ДКЦП та ФР; надання документів ДКЦП та ФР.

Потрібно підкреслити, що обсяг, порядок та строки оприлюднення інформації встановлюються ДКЦП та ФР. Інформація про діяльність ІСІ подається ДКЦП та ФР у наступних випадках:

- реєстрації проспекту першої та наступних емісій цінних паперів ІСІ;
- реєстрації випуску цінних паперів ІСІ першої та наступних емісій;
- звітування за результатами господарсько-фінансової діяльності;
- повідомлення про зміни, що відбулися в господарській діяльності ІСІ і впливають на вартість цінних паперів ІСІ або розмір доходу за ними;
- перевірок ДКЦП та ФР діяльності ІСІ.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Контрольна робота - комплексне завдання з курсу "Корпоративне управління". Мета контрольної роботи - привести в систему і закріпити теоретичні знання, надані студентам на лекційних і практичних заняттях викладачами, і в процесі самостійного вивчення літератури, навчитися використовувати на практиці методичні прийоми корпоративного управління та робити відповідні отриманим результатам висновки.

Контрольна робота виконується в окремому зошиті, де записується умова завдання, будуються аналітичні таблиці, виконуються необхідні розрахунки, розв'язуються задачі.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно уважно ознайомитися з її змістом, робочою програмою дисципліни, методичними вказівками, рекомендованою літературою та нормативно-правовими актами.

Контрольна робота складається по кожному варіанту з двох розділів:

- 1 - відповіді на теоретичні питання;
- 2- здійснення розрахунків (на підставі вихідної інформації).

Тематика контрольних робіт для самостійної підготовки студентами при вивченні дисципліни

Індивідуальна робота студентів

Індивідуальна робота планується за домовленістю між студентом, деканатом факультету та викладачем і стосується випадку, коли студент має дозвіл на такий вид навчальної діяльності і спроможний виконувати її індивідуально.

Індивідуальні завдання ставляться викладачем відповідно до змісту робочої програми, виконуються студентом самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження.

Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється окремо і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

До індивідуальних завдань входять наступні види навчальної роботи:

написання контрольних робіт;

розв'язання задач, аналіз проблемних ситуацій;

підготовка до виступів на конференціях;

виконання наукових досліджень, участь в олімпіадах.

6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Розкрийте суть поняття корпоративне управління.
2. Що означає корпоративне управління в широкому розумінні цього слова?
3. Що таке управління корпоративними правами?
4. Що таке корпорація та які підприємства відносяться до корпоративного типу?
5. Які риси корпоративного управління становлять найбільше зацікавлення у інвесторів?
6. Які основні проблеми корпоративного управління ви можете виділити і в чому їх суть?
7. В чому полягає проблема суперечності інтересів власників і менеджерів корпорації?
8. Яке значення має корпоративне управління для підприємства?
9. Яке значення має корпоративне управління для та держави та суспільства?
10. В чому полягає основна функція корпоративного управління?
11. Перечисліть суб'єкти корпоративного управління.
12. Хто такі акціонери і які ризики вони несуть?
13. Якими шляхами акціонери можуть впливати на управління діяльністю корпоративним підприємством?
14. Які функції виконують менеджери корпоративного підприємства?
15. Як класифікуються корпоративні підприємства.
16. В чому полягає важливість впровадження принципів корпоративного управління в Україні?
17. Які основні міжнародні стандарти корпоративного управління ви можете назвати?

18. Які моделі корпоративного управління набули найбільшого поширення у світі?
19. Які характерні риси англо-американської моделі корпоративного управління?
20. Які відмінні риси німецької моделі корпоративного управління?
21. Які риси японської моделі корпоративного управління відрізняють її від інших?
22. В чому полягає суть господарського товариства?
24. Які господарські товариства відносяться до корпоративного типу?
25. Які основні економічні риси господарських товариств корпоративного типу?
26. Які вимоги та обмеження встановлені до господарських товариств?
27. Розроблення яких установчих документів необхідне для різних господарських товариств?
28. Наведіть вимоги до установчих документів господарських товариств?
29. Який порядок створення господарського товариства відповідно до законодавства України?
30. Які два етапи включає в себе створення господарського товариства?
31. Який порядок державної реєстрації господарського товариства?
32. Хто може бути засновниками та учасниками господарського товариства?
33. Які права учасників господарського товариства?
34. Зобов'язання учасників товариства.
35. Дайте визначення товариства з обмеженою відповідальністю.
36. Які характерні риси товариства з обмеженою відповідальністю?
37. Які відомості повинен містити статут товариства з обмеженою відповідальністю?
38. Що відноситься до компетенції загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю?
39. Які особливості порядку роботи загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю?
40. Які основні засади функціонування виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю?
41. В чому полягає специфіка відносин власності в товаристві з обмеженою відповідальністю?
42. Чим відрізняється товариство з обмеженою відповідальністю від товариства з додатковою відповідальністю?
43. Що таке акціонерне товариство, в чому полягають його відмінні риси у порівнянні із іншими господарськими товариствами?
44. Назвіть позитивні та негативні риси акціонерних товариств.
45. Які є типи акціонерних товариств?

46. Які особливості публічного акціонерного товариства?
47. Назвіть відмінні характерні риси, що відрізняють приватне акціонерне товариство від публічного?
48. Які способи створення акціонерного товариства?
49. Який порядок заснування акціонерного товариства?
50. Які етапи створення акціонерного товариства та які дії необхідно провести на кожному з них?
51. Вирішення яких питань відбувається на установчих зборах акціонерного товариства?
52. Перелік яких відомостей повинен міститись у статуті акціонерного товариства?
53. Перечисліть права та обов'язки акціонерів товариства.
54. Які переваги та обмеження мають акціонери власники привілейованих акцій?
55. Якими шляхами можливе припинення акціонерного товариства?
56. У яких двох аспектах розглядається поняття власності в корпоративному управлінні?
57. За рахунок чого відбувається формування первинного капіталу корпоративного підприємства?
58. Що може бути внесками учасників і засновників товариства?
59. В чому полягає економічна роль статутного капіталу господарського товариства?
60. Які законодавчі вимоги встановлені для співвідношення статутного капіталу та чистих активів господарського товариства?
61. Що забороняється використовувати для формування статутного капіталу корпоративного підприємства?
62. Яким способом може здійснюватися оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства?
63. Яким чином визначається ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства?
64. Який мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю?
65. Чи допускається звільнення учасника товариства з обмеженою відповідальністю від обов'язку внесення вкладу до його статутного капіталу?
66. До якого моменту при формуванні статутного капіталу акціонерного товариства кожний засновник повинен оплатити повну вартість придбаних акцій?
67. З якою метою акціонерне товариство може змінювати розмір статутного капіталу?
68. Який порядок збільшення статутного капіталу акціонерного товариства?

69. Чи допускається збільшення статутного капіталу акціонерного товариства для покриття збитків?
70. Яким шляхом здійснюється зменшення статутного капіталу акціонерного товариства?
71. Які наслідки має зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру?
72. В яких випадках акціонер має право вимагати здійснення обов'язкового викупу товариством належних йому акцій?
73. Яким чином та в яких розмірах формується резервний капітал акціонерного товариства?
74. Які права надає акціонеру володіння 10% простих акцій?
75. Який розмір блокуючого пакету акцій?
76. Який розмір пакету акцій забезпечує проведення легітимних загальних зборів?
77. Яка частка акцій дає можливість повного контролю над акціонерним товариством?
78. Які три основні шляхи застосовуються для набуття прав власності та контролю над уже діючим акціонерним товариством?
79. Які особливості процедури придбання значного та контрольного пакета акцій акціонерного товариства?
80. Вирішення яких питань належить до виключної компетенції загальних зборів?
81. Який порядок внесення змін до порядку денного загальних зборів акціонерів?
82. Що таке афілійовані особи?
83. Назвіть основні вимоги до порядку проведення загальних зборів акціонерного товариства?
84. Ким і у яких випадках можуть бути скликані позачергові загальні збори?
85. Які питання належить до виключної компетенції наглядової ради акціонерного товариства?
86. Який порядок обрання членів наглядової ради акціонерного товариства?
87. Які питання належать до компетенції виконавчого органу акціонерного товариства?
88. Який порядок обрання та діяльності ревізійної комісії та яким органом він затверджується?
89. За чією ініціативою може проводитись спеціальна перевірка фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства ревізійною комісією?
90. Чи має право ревізійна комісія вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів акціонерів та вимагати скликання позачергових загальних зборів?

91. Які відомості повинні міститись у висновку ревізійної комісії?
92. Хто не може бути призначеним незалежним аудитором?
93. Дайте визначення внутрішньокорпоративної системи управління?
94. На чому базується внутрішньокорпоративна структура управління та від яких факторів вона залежить?
95. Які положення господарського товариства підлягають затвердженню загальними зборами акціонерів?
96. Яким органом товариства зазвичай затверджуються положення «Про внутрішній трудовий розпорядок», «Про персонал», «Про відділи в корпорації»?
97. Які дії акціонерів і персоналу щодо акціонерного товариства можуть вважатися конкурентними?
98. Що таке значний правочин та яким органом товариства приймається рішення про вчинення значного правочину?
99. За яких умов особа вважається заінтересованою у вчиненні акціонерним товариством правочину?
100. У яких випадках наглядова рада може заборонити вчинення правочину, щодо якого є заінтересованість або винести його на розгляд загальних зборів?
101. У яких випадках вимоги щодо правочину стосовно якого є заінтересованість не застосовуються?
102. Яка відповідальність передбачається у разі недотримання вимог до порядку вчинення правочину, щодо якого є заінтересованість?
103. Які основні елементи корпоративної культури?
104. Які пункти закладаються у положення про цінні папери?
105. Які фонди можуть бути передбачені для ефективного функціонування корпоративного підприємства та за рахунок яких джерел вони формуються?
106. Які основні вимоги кадрової політики визначає положення про персонал?
107. Які складові програми розвитку персоналу?
108. Які внутрішні документи регламентують управління працею в корпорації?
109. У який спосіб здійснюється стимулювання менеджерів корпоративного підприємства?
110. Що таке опціони на придбання акцій?
111. За рахунок яких джерел здійснюється виплата дивідендів у акціонерному товаристві?
112. У яких випадках акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими та привілейованими

акціями?

113. До функцій якого відділу включається договірна робота корпорації?

114. Які пункти закладаються у положення про цінні папери?

115. Які фонди можуть бути передбачені для ефективного функціонування корпоративного підприємства та за рахунок яких джерел вони формуються?

116. Які основні вимоги кадрової політики визначає положення про персонал?

117. Які складові програми розвитку персоналу?

118. Які внутрішні документи регламентують управління працею в корпорації?

119. У який спосіб здійснюється стимулювання менеджерів корпоративного підприємства?

120. Що таке опціони на придбання акцій?

121. За рахунок яких джерел здійснюється виплата дивідендів у акціонерному товаристві?

122. У яких випадках акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими та привілейованими акціями?

123. До функцій якого відділу включається договірна робота корпорації?

124. Розкрийте суть інститутів спільного інвестування.

125. Які функції виконують інститути спільного інвестування в системі корпоративного управління?

126. Що не може бути включеним до активів інститутів спільного інвестування?

127. Які переваги забезпечує капіталовкладення через інститути спільного інвестування?

128. Якого типу можуть бути інститути спільного інвестування залежно від порядку здійснення діяльності?

129. Які відмінні риси інститутів спільного інвестування диверсифікованого і не диверсифікованого виду?

130. Що таке корпоративний інвестиційний фонд?

131. На основі яких документів провадить свою діяльність корпоративний інвестиційний фонд?

132. Наведіть обмеження щодо діяльності корпоративного інвестиційного фонду.

133. Які вимоги до акцій корпоративного інвестиційного фонду?

134. Які органами управління корпоративним інвестиційним фондом передбачені законодавством України?

135. За яких умов передбачається ліквідація корпоративного інвестиційного фонду?

136. Які вимоги та етапи створення пайового інвестиційного фонду?
137. Яким документом визначаються особливості діяльності пайового інвестиційного фонду?
138. Який порядок ліквідації пайового інвестиційного фонду?
139. Які основні відмінні риси венчурних фондів?
140. Які переваги та недоліки надає інвестору створення венчурного фонду?
141. Якою діяльністю немає права займатись компанія з управління активами?
142. Розкрийте порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування компанією з управління активами.
143. У яких випадках Державна комісія цінних паперів та фондового ринку має право прийняти рішення про анулювання ліцензії компанії з управління активами?
144. Хто не може бути зберігачем активів інститутів спільного інвестування?
145. У який спосіб доводиться інформація про діяльність інститутів спільного інвестування до відома заінтересованих?

7. ТЕСТИ

Навчальна програма дисципліни «Корпоративне управління» передбачає вивчення дев'яти тем. Поточний контроль виконується у два етапи, кожний з яких охоплює певну частину курсу.

Типові тести для проведення першого та другого етапу блочно-модульного контролю

1. Корпоративне управління – це:
 - a) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;
 - b) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
 - c) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб;
 - d) ринково орієнтована модель корпоративного управління, яка націлена на максимальне та пріоритетне задоволення інтересів акціонерів, в якій спостерігаються постійні тенденції до зростання кількості та частки інституційних інвесторів, з одночасним перебуванням значної частини цінних паперів у руках великої кількості індивідуальних інвесторів;
 - e) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів.
2. Об'єктами корпоративного управління в Україні є:

- a) окремі громадяни;
- b) власники окремого підприємства;
- c) господарські товариства;
- d) державні органи;
- e) недержавні органи.

3. Значення корпоративного управління для держави проявляється в його впливі на економічний та соціальний розвиток країни через:

- a) підвищення довіри та забезпечення впевненості інвесторів;
- b) сприяння розвитку системи інвестування;
- c) врахування інтересів широкого кола зацікавлених осіб;
- d) сприяння розвитку системи фінансових інституцій;
- e) всі відповіді вірні.

4. Скільки існує шляхів впливу акціонерів на управління корпорацією?

- a) три;
- b) сім;
- c) два;
- d) чотири;
- e) вісім.

5. Ключовою особою серед суб'єктів корпоративних відносин є:

- a) емітент;
- b) акціонери;
- c) менеджери;
- d) держава;
- e) кредитори.

6. В якому році Рада ОЕСР прийняла Загальні принципи корпоративного управління?

- a) 1980 р.;
- b) 1998 р.;
- c) 1991 р.;
- d) 1999 р.;
- e) 2009 р.;

7. Корпорація – це:

- a) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;
- b) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
- c) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб;
- d) ринково орієнтована модель корпоративного управління, яка націлена на максимальне та пріоритетне задоволення інтересів акціонерів, в якій спостерігаються постійні тенденції до зростання кількості та частки інституційних інвесторів, з одночасним перебуванням значної частини цінних паперів у руках великої кількості індивідуальних інвесторів;
- e) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів.

8. Учасниками англо-американської моделі корпоративного управління є:

- a) акціонери;
- b) директори;
- c) менеджери;

- d) біржі;
- e) всі відповіді вірні.

9. Система управління, що характеризуються широкою акціонерною власністю, коли вплив на прийняття рішень значною мірою залежить від менеджерів, застосування різних форм перехоплення контролю, за корпорацією має назву:

- a) підприємницька;
- b) корпоративна;
- c) аутсайдерська;
- d) функціональна;
- e) інсайдерська.

10. В якому році Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку було ухвалене рішення про затвердження принципів корпоративного управління?

- a) 1999 р.;
- b) 2005 р.;
- c) 1998 р.;
- d) 2003 р.;
- e) 1990 р.

11. Згідно якого принципу кожна випущена товариством проста акція надає її власнику один голос?

- a) принципу “права на отримання частини прибутку”;
- b) принципу “одна акція – один голос”;
- c) принципу своєчасного отримання повної та достовірної інформації;
- d) принципу “право на вільне розпорядження акціями”;
- e) всі відповіді вірні.

12. Головна функція корпоративного управління – це:

- a) договірне об’єднання, створене на основі об’єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об’єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;
- b) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
- c) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб;
- d) ринково орієнтована модель корпоративного управління, яка націлена на максимальне та пріоритетне задоволення інтересів акціонерів, в якій спостерігаються постійні тенденції до зростання кількості та частки інституційних інвесторів, з одночасним перебуванням значної частини цінних паперів у руках великої кількості індивідуальних інвесторів;
- e) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів.

13. Господарські товариства є:

- a) фізичними особами;
- b) юридичними особами;
- c) приватними особами;
- d) індивідуальними особами;
- e) всі відповіді вірні.

14. Законодавство про господарські товариства ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України і складається із:

- a) Цивільного кодексу України;
- b) Господарського кодексу України;
- c) Закону Про господарські товариства;

- d) Закону Про акціонерні товариства;
- e) всі відповіді вірні.

15. Яку кількість етапів включає в себе створення господарського товариства?

- a) два;
- b) п'ять;
- c) три;
- d) шість;
- e) дев'ять.

16. Основними економічними рисами господарських товариств корпоративного типу є:

- a) поєднання різних економічних можливостей;
- b) розмежування капіталу та економічної діяльності;
- c) об'єднання капіталів та обмеження економічного ризику для окремих учасників;
- d) обмеження можливостей вилучення капіталів з товариства;
- e) всі відповіді вірні.

17. На підставі якого документу створюються і діють акціонерне товариство, товариство з обмеженою і товариство з додатковою відповідальністю?

- a) засновницького договору;
- b) наказу президента України;
- c) Закону України "Про господарські товариства";
- d) статуту;
- e) договору про співпрацю.

18. В якій термін товариство повинно повідомити орган, що провів реєстрацію, про зміни, які сталися в установчих документах?

- a) за тиждень;
- b) на протязі місяця;
- c) за пів року;
- d) на протязі п'яти днів;
- e) на протязі року.

19. Хто може вносити зміни до установчих документів?

- a) учасники товариства;
- b) юридичні особи, які не є учасниками товариства;
- c) засновники та учасники товариства;
- d) органи державної влади;
- e) засновники товариства.

20. Засновниками та учасниками товариства можуть бути:

- a) установи;
- b) підприємства;
- c) організації;
- d) іноземні громадяни;
- e) всі відповіді вірні.

21. Яка максимальна кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю?

- a) 50 осіб;
- b) 10 осіб;
- c) понад 20 осіб;
- d) не більше 5 осіб;
- e) необмежена.

22. Вищим органом товариства з обмеженою відповідальністю є:

- a) загальні збори учасників;
- b) виконавчий орган;

- с) директор товариства;
- д) засновники товариства;
- е) рада директорів.

23. Загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники, що володіють у сукупності більш як...

- а) 51 % голосів;
- б) 70 % голосів;
- с) 25 % голосів;
- д) 60 % голосів;
- е) 80 % голосів.

24. Відповідно до Закону України Про акціонерні товариства акціонерне товариство – це:

- а) підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку;
- б) господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів, і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями усім своїм майном;
- с) господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями;
- д) господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів;
- е) акціонерне товариство, відповідно кількісний склад акціонерів якого може перевищувати 100 осіб.

25. Де в основному здійснюється корпоративне управління у світовій практиці?

- а) акціонерних товариствах;
- б) публічних товариствах;
- с) товариствах з обмеженою відповідальністю;
- д) приватних підприємствах;
- е) товариствах з додатковою відповідальністю.

26. Сукупність процедур з включення цінних паперів до реєстру організатора торгівлі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах організатора – це:

- а) лізинг;
- б) лістинг;
- с) кумулятивне голосування;
- д) субсидіарна відповідальність;
- е) емісійний дохід.

27. Яка максимальна кількість акціонерів може бути в приватному акціонерному товаристві?

- а) 50 осіб;
- б) 100 осіб;
- с) більше 100 осіб;
- д) 25 осіб;
- е) не менше 10 осіб.

28. Акціонерне товариство, як правило, створюється:

- а) на рік;
- б) на п'ять і більше років;
- с) не більше ніж на 20 років;
- д) без обмеження строку діяльності;
- е) на декілька днів.

29. Скільки етапів включає в себе створення акціонерного товариства?

- a) три;
- b) п'ять;
- c) десять;
- d) тринадцять;
- e) п'ятнадцять.

30. У якій термін повинні бути проведенні установчі збори акціонерного товариства з дати повної оплати акцій засновниками?

- a) протягом трьох місяців;
- b) протягом року;
- c) протягом 5-ти робочих днів;
- d) у піврічний термін;
- e) протягом місяця.

31. Який повинен бути мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства?

- a) 50% неоподаткованих мінімумів;
- b) не більше 1000 мінімальних заробітних плат;
- c) більше 1250 мінімальних заробітних плат;
- d) 1500 мінімальних заробітних плат;
- e) 1250 мінімальних заробітних плат.

32. Статут акціонерного товариства повинен містити відомості про:

- a) розмір статутного капіталу;
- b) тип товариства;
- c) розмір резервного капіталу;
- d) повне та скорочене найменування товариства українською мовою;
- e) всі відповіді вірні.

33. Яку кількість голосів надає одна проста акція товариства для вирішення кожного питання на загальних зборах?

- a) не дає взагалі права голосу;
- b) права більшості голосів;
- c) один голос;
- d) 5% голосів;
- e) два і більше голоси.

34. Протягом якого терміну з дати прийняття загальними зборами рішення про припинення акціонерного товариства кредитори повинні бути письмово повідомленні про нього?

- a) протягом 30 днів;
- b) протягом року;
- c) у десятиденний термін;
- d) за пів року;
- e) протягом тижня.

35. В кількох аспектах розглядається поняття власності в корпоративному управлінні?

- a) трьох;
- b) чотирьох;
- c) двох;
- d) семи;
- e) п'яти.

36. Що з нижче переліченого не є власністю окремого акціонера?

- a) матеріали;
- b) споруди;
- c) обладнання;

- d) будівлі;
 - e) всі відповіді вірні.
37. Реальний капітал включає в себе:
- a) резервний фонд;
 - b) статутний фонд;
 - c) капіталізований прибуток;
 - d) інші надходження;
 - e) всі відповіді вірні.
38. Різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю його зобов'язань перед іншими особами – це:
- a) статутний капітал;
 - b) власний капітал;
 - c) резервний фонд;
 - d) капіталізований прибуток;
 - e) всі відповіді вірні.
39. Хто приймає рішення про залучення до товариства суб'єкта оціночної діяльності?
- a) учасники товариства;
 - b) засновники товариства;
 - c) учасники загальних зборів товариства;
 - d) наглядова рада товариства;
 - e) всі відповіді вірні.
40. Який повинен бути розмір статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- a) не менше ніж 50% вказаного в установчих документах вкладу;
 - b) 1250 мінімальних заробітних плат;
 - c) не менше суми, еквівалентної одній мінімальній заробітній платі;
 - d) 25% від вартості акції;
 - e) не більше 1000 мінімальних заробітних плат.
41. Яким повинен бути розмір щорічних відрахувань до резервного фонду ТЗОВ?
- a) не меншим 5% від суми чистого прибутку;
 - b) більше ніж 10% від статутного капіталу;
 - c) не меншим 5% від суми валового прибутку;
 - d) 10% від доходів товариства;
 - e) не менше ніж 15% статутного капіталу.
42. Яким чином здійснюється оплата акцій, що викуповуються?
- a) іншими акціями;
 - b) у грошовій формі;
 - c) за допомогою передачі будь-якого майна;
 - d) безготівковим рахунком;
 - e) з допомогою облігацій.
43. Повний контроль над акціонерним товариством можливий при наявності пакета:
- a) “25 відсотків плюс 1 акція”;
 - b) “50 відсотків плюс 1 акція”;
 - c) “60 відсотків плюс 1 акція”;
 - d) “75 відсотків плюс 1 акція”;
 - e) “51 відсоток плюс 1 акція”.
44. Який пакет акцій дає можливість заблокувати на зборах прийняття рішення?
- a) “25 відсотків плюс 1 акція”;
 - b) “50 відсотків плюс 1 акція”;

- c) “60 відсотків плюс 1 акція”;
 - d) “75 відсотків плюс 1 акція”;
 - e) “51 відсоток плюс 1 акція”.
45. Класичним контрольним пакетом акцій є:
- a) “25 відсотків плюс 1 акція”;
 - b) “50 відсотків плюс 1 акція”;
 - c) “60 відсотків плюс 1 акція”;
 - d) “75 відсотків плюс 1 акція”;
 - e) “51 відсоток плюс 1 акція”.
46. Коли повинні проводитися річні загальні збори акціонерного товариства?
- a) не пізніше 1 січня наступного за звітним роком;
 - b) не раніше 1 травня поточного року;
 - c) не пізніше 30 квітня наступного за звітним роком;
 - d) 1 січня поточного року;
 - e) у вересні наступного за звітним роком.
47. У якій термін повинні бути внесені пропозиції щодо питань, включених до порядку денного загальних зборів акціонерного товариства, а також щодо нових кандидатів до складу органів товариства?
- a) за 15 днів до проведення загальних зборів;
 - b) за тиждень до проведення загальних зборів;
 - c) за 10 днів до проведення загальних зборів;
 - d) протягом 5 робочих днів до дати проведення загальних зборів;
 - e) за 20 днів до проведення загальних зборів.
48. У якій термін до дати проведення загальних зборів акціонерне товариство повинно повідомити акціонерів, згідно із статутом, про зміни у порядку денному?
- a) за 15 днів до проведення загальних зборів;
 - b) за тиждень до проведення загальних зборів;
 - c) за 10 днів до проведення загальних зборів;
 - d) протягом 5 робочих днів до дати проведення загальних зборів;
 - e) за 20 днів до проведення загальних зборів.
49. Позачергові загальні збори акціонерного товариства скликаються наглядовою радою:
- a) на вимогу виконавчого органу;
 - b) з власної ініціативи;
 - c) на вимогу ревізійної комісії;
 - d) на вимогу акціонерів;
 - e) всі відповіді вірні.
50. Хто приймає рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства?
- a) наглядова рада;
 - b) учасники товариства;
 - c) керівник товариства;
 - d) акціонери товариства;
 - e) всі відповіді вірні.
51. Яку кількість етапів містить проведення загальних зборів?
- a) три;
 - b) чотири;
 - c) два;
 - d) сім;
 - e) п'ять.
52. Виконавчий орган акціонерного товариства здійснює:
- a) захист прав акціонерів товариства;

- b) контролює діяльність виконавчого органу;
- c) регулює діяльність виконавчого органу;
- d) управління поточною діяльністю товариства;
- e) всі відповіді вірні.

53. Який документ визначає кількісний склад виконавчого органу товариства?

- a) договір товариства;
- b) типова угода;
- c) статут товариства;
- d) фінансова звітність товариства;
- e) положення про виконавчий орган акціонерного товариства.

54. Посадовими особами органів акціонерного товариства не можуть бути:

- a) органи місцевого самоврядування;
- b) народні депутати України;
- c) члени Кабінету Міністрів України;
- d) керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади;
- e) всі відповіді вірні.

55. Не можуть бути членами ревізійної комісії:

- a) член виконавчого органу;
- b) член наглядової ради;
- c) корпоративний секретар;
- d) особа, яка не має повної цивільної дієздатності;
- e) всі відповіді вірні.

56. Кому ревізійна комісія доповідає результати проведених нею перевірок?

- a) загальним зборам акціонерного товариства;
- b) наглядовій раді акціонерного товариства;
- c) керівникові акціонерного товариства;
- d) органам державного самоврядування;
- e) всі відповіді вірні.

57. Внутрішньокорпоративна система управління – це:

- a) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
- b) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб
- c) сукупність елементів законодавчо обов'язкових норм і специфічних розроблених приписів, притаманних для даної корпорації;
- d) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів;
- e) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

58. Головним фактором формування внутрішньокорпоративної системи управління є:

- a) розміри корпоративного підприємства;
- b) фінансово-економічний стан корпорації;
- c) масштаби завдань підприємства;
- d) чинне законодавство;
- e) врегулювання відносин власності.

59. В якій термін особа, яка зацікавлена у вчиненні правочину, зобов'язана проінформувати той орган, членом якого вона є, про наявність у неї такої зацікавленості?

- a) протягом року;
- b) протягом трьох робочих днів;
- c) в десятиденний термін;
- d) протягом місяця;
- e) протягом п'яти днів.

60. Протягом якого періоду виконавчий орган акціонерного товариства зобов'язаний надати членам наглядової ради інформацію стосовно правочинів, у вчиненні яких товариство зацікавлене?

- a) протягом року;
- b) протягом трьох робочих днів;
- c) в десятиденний термін;
- d) протягом місяця;
- e) протягом п'яти днів.

61. Вимоги щодо правочину стосовно якого є заінтересованість не застосовуються у наступних випадках:

- a) реалізації акціонерами переважного права при додатковій емісії акцій;
- b) пропорційного викупу товариством в акціонерів розміщених ним акцій;
- c) приєднання до товариства, якщо товариство, до якого здійснюється приєднання, є власником більш як 90% простих акцій товариства, що приєднується;
- d) надання посадовою особою органів товариства або акціонером, що одноосібно або разом з афілійованими особами володіє 25 і більше відсотками простих акцій товариства, на безоплатній основі гарантії особам, які надають товариству позики;
- e) всі відповіді вірні.

62. Протягом якого терміну наглядова рада зобов'язана прийняти рішення про вчинення правочину, щодо якого є зацікавленість?

- a) протягом п'яти робочих днів;
- b) протягом трьох робочих днів;
- c) в десятиденний термін;
- d) протягом місяця;
- e) протягом року.

63. Управлінська функція корпорації, що полягає у відстеженні відхилень та корекції управлінських рішень, що впливають на баланс інтересів учасників корпоративних взаємовідносин – це:

- a) кумулятивне голосування;
- b) значний правочин;
- c) внутрішньо корпоративна система управління;
- d) корпоративний контроль;
- e) лістинг.

64. Основними об'єктами корпоративного контролю є:

- a) інформаційне поле корпорації відповідно до потреб суб'єктів корпоративного контролю;
- b) захист матеріальних та інформаційних ресурсів корпорації;
- c) використання людських, фінансових, матеріальних, нематеріальних, часових та інформаційних ресурсів корпорації в інтересах суб'єктів корпоративного контролю;
- d) результати функціонування корпорації;
- e) всі відповіді вірні.

65. З чим у сучасній вітчизняній економічній літературі ототожнюють корпоративну культуру?

- a) з акціонерним товариством;

- b) з функцією планування;
 - c) з організацією;
 - d) з функцією контролю;
 - e) всі відповіді вірні.
66. Основними елементами корпоративної культури є:
- a) доступність, прозорість та достовірність інформації про товариство, яку отримують акціонери;
 - b) оптимальна дивідендна політика в корпорації;
 - c) відносини власників “крупних” пакетів акцій з дрібними акціонерами;
 - d) відносини корпорації з навколишнім середовищем;
 - e) всі відповіді вірні.
67. Який фонд може створюватись у корпорації з метою забезпечення розширеного відтворення та оновлення основних фондів?
- a) фонд соціального розвитку;
 - b) фонд розвитку виробництва;
 - c) фонд заохочення;
 - d) фонд оплати дивідендів;
 - e) фонд оплати праці органам управління та контролю.
68. Який фонд створюється для задоволення особистих потреб працівників за рахунок відрахувань з чистого прибутку?
- a) фонд соціального розвитку;
 - b) фонд розвитку виробництва;
 - c) фонд заохочення;
 - d) фонд оплати дивідендів;
 - e) фонд оплати праці органам управління та контролю.
69. Який фонд створюється за рахунок відрахувань з прибутку, що залишається в розпорядженні акціонерного товариства, виручки від реалізації майна, що не використовується, а також інших джерел, передбачених чинним законодавством?
- a) фонд соціального розвитку;
 - b) фонд розвитку виробництва;
 - c) фонд заохочення;
 - d) фонд оплати дивідендів;
 - e) фонд оплати праці органам управління та контролю.
70. За які кошти здійснюється підготовка та перепідготовка персоналу?
- a) за рахунок держави;
 - b) за рахунок робітників;
 - c) за рахунок корпорації;
 - d) за рахунок зарубіжних інвесторів;
 - e) всі відповіді вірні.
71. Документом, який регулює діяльність менеджера, його функції, повноваження та відповідальність, є:
- a) програма розвитку персоналу;
 - b) положення про персонал;
 - c) кодекс поведінки працівника акціонерного товариства;
 - d) контракт з посадовою особою;
 - e) положення про внутрішній трудовий розпорядок.
72. Затвердження якого документа дає змогу більш ефективно управляти кадровим потенціалом підприємства, більш оптимально застосовувати заохочення і стягнення, які регулюються іншими положеннями?
- a) програми розвитку персоналу;
 - b) положення про персонал;
 - c) кодексу поведінки працівника акціонерного товариства;

- d) контракту з посадовою особою;
- e) положення про внутрішній трудовий розпорядок.

73. Яку систему оплати праці часто використовують в акціонерних товариствах України для підвищення стимулювання ефективності праці?

- a) преміальну;
- b) акордну;
- c) тарифну;
- d) відрядну;
- e) безтарифну.

74. Стандартний документ, який засвідчує право, але не зобов'язання придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією ціни на час укладення такого документу або на час такого придбання за рішенням сторін контракту – це:

- a) дивіденд;
- b) опціон;
- c) відсоткова ставка;
- d) аукціон;
- e) облігація.

75. Яке положення розробляється у корпораціях з метою посилення соціального захисту працівників акціонерного товариства?

- a) положення про надання позик працівникам;
- b) положення про застосування неустойок;
- c) положення про надання матеріальної допомоги;
- d) положення про забезпечення житлом;
- e) положення участі у прибутках.

76. Частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу – це:

- a) дивіденд;
- b) опціон;
- c) відсоткова ставка;
- d) валовий прибуток;
- e) дохід.

77. Критеріями рівня оплати праці працівників головного підприємства і структурних підрозділів акціонерного товариства можуть бути:

- a) результати господарської діяльності;
- b) місячні оклади;
- c) рівень дохідності акціонерного товариства і його структурних підрозділів;
- d) внесок кожного працівника з урахуванням фактично відпрацьованого часу;
- e) всі відповіді вірні.

78. Який відсоток активів повинно утримуватися в грошових коштах, які зберігаються на окремих депозитних банківських рахунках, при проведенні публічного розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування відкритого та інтервального типу?

- a) більше, як 20%;
- b) не менше 10%;
- c) 25%;
- d) не менше 20%;
- e) 15%.

79. Які функції виконують інститути спільного інвестування в системі корпоративного управління?

- a) посередницьку;
- b) спрямування вільних інвестиційних ресурсів у найбільш перспективні галузі

- економіки;
 - с) зниження рівня ризиків інвестиційної діяльності;
 - д) економії коштів;
 - е)) всі відповіді вірні.
80. До якого типу належить інститут спільного інвестування, якщо він бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів?
- а) відкритого;
 - б) закритого;
 - с) інтервального;
 - д) строкового;
 - е) диверсифікованого.
81. Який інститут спільного інвестування створюється на невизначений строк?
- а) строковий;
 - б) диверсифікований;
 - с) недиверсифікований;
 - д) безстроковий;
 - е) всі відповіді вірні.
82. Корпоративний інвестиційний фонд – це:
- а) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
 - б) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
 - с) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;
 - д) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;
 - е) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.
83. Початковий статутний капітал корпоративного інвестиційного фонду формується за рахунок:
- а) державних цінних паперів;
 - б) грошових коштів;
 - с) об'єктів нерухомості;
 - д) цінних паперів інших емітентів;
 - е) всі відповіді вірні.
84. Інститут спільного інвестування – це:
- а) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
 - б) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
 - с) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;
 - д) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;
 - е) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який

здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

85. Скільки зберігачів повинен мати кожен інститут спільного інвестування?

- a) двох;
- b) трьох;
- c) одного;
- d) жодного;
- e) п'ятьох.

86. Компанія з управління активами – це:

- a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
- c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;
- d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;
- e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

87. Якими повинні бути акції корпоративного інвестиційного фонду?

- a) звичайними;
- b) на пред'явника;
- c) привілейованими;
- d) простими іменними;
- e) всі відповіді вірні.

88. Пайовий інвестиційний фонд – це:

- a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
- c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;
- d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;
- e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

89. Вищим органом корпоративного інвестиційного фонду є:

- a) наглядова рада;
- b) загальні збори акціонерів;
- c) голова фонду;
- d) держава;
- e) всі відповіді вірні.

90. Венчурний фонд – це:

- a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління

активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

- b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
- c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;
- d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;
- e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

91. Учасниками фондового ринку є:

- a) інвестори в цінні папери;
- b) емітенти;
- c) інституційні інвестори;
- d) саморегулювальна організація професійних учасників фондового ринку;
- e) всі відповіді вірні.

92. Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це:

- a) сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів;
- b) сукупність правовідносин, пов'язаних з розміщенням цінних паперів;
- c) сукупність правовідносин, пов'язаних з обігом цінних паперів;
- d) діяльність юридичних осіб з надання фінансових та інших послуг у сфері розміщення та обігу цінних паперів, обліку прав за цінними паперами, управління активами інституційних інвесторів, що відповідає встановленим вимогам;
- e) неприбуткова організація, яка займається виключно організацією укладання угод купівлі та продажу цінних паперів і їх похідних.

93. Андеррайтинг – це:

- a) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;
- b) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;
- c) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;
- d) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;
- e) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

94. Брокерська діяльність – це:

- a) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо

цінних паперів;

- b) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;
- c) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;
- d) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;
- e) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

95. Кліринг – це:

- a) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;
- b) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;
- c) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;
- d) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;
- e) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

96. Дилерська діяльність – це:

- a) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;
- b) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;
- c) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;
- d) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;
- e) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

97. Які види професійної діяльності здійснюються на фондовому ринку?

- a) діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- b) депозитарна діяльність;
- c) діяльність з торгівлі цінними паперами;
- d) діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку;
- e) всі відповіді вірні.

98. Фондова біржа – це:

- a) сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів;
- b) сукупність правовідносин, пов'язаних з розміщенням цінних паперів;
- c) сукупність правовідносин, пов'язаних з обігом цінних паперів;
- d) діяльність юридичних осіб з надання фінансових та інших послуг у сфері розміщення та обігу цінних паперів, обліку прав за цінними паперами, управління активами інституційних інвесторів, що відповідає встановленим вимогам;
- e) неприбуткова організація, яка займається виключно організацією укладання угод купівлі та продажу цінних паперів і їх похідних.

99. Член фондової біржі, учасник біржових торгів, який укладає біржові договори за власний рахунок, або за дорученням клієнта – це:

- a) кліринг;
- b) андеррайтинг;
- c) трейдер;
- d) котирування;
- e) всі відповіді вірні.

100. У скількох формах може відбуватись організація та проведення біржових торгів?

- a) трьох;
- b) двох;
- c) п'яти;
- d) семи;
- e) чотирьох.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

а) поточний контроль:

Вид навчальної діяльності, що підлягає контролю	Об'єкт контролю	Кількість балів	Ознака
лекція	студент, його присутність на занятті	0 1	студент відсутній студент присутній
	студент, його дисципліна	0 1	порушень немає порушення зафіксоване
	конспект лекцій	0 1 2	конспекту немає конспект є, знання його змісту не виявлено конспект є, продемонстровано знання його змісту
практичне заняття	виконання практичних завдань, участь у дискусії, розв'язання проблемних ситуацій	0 1 2	студент до заняття не готовий студент виконав роботу студент виконав роботу, відповів на питання, виявив активність
самостійна робота	виконане самостійно завдання	0 1 2 3	завдання не виконано завдання виконано завдання виконано, продемонстровано знання його змісту завдання виконано високоякісно, творчо, з використанням практичних матеріалів підприємств, залученням даних статистики.
тест модульного контролю	результат тестування	0 1 3 4 5	тестування не здійснено тестування здійснено, відмічено велику кількість помилок результат тестування відповідає оцінці "задовільно" результат тестування відповідає оцінці "добре" результат тестування відповідає оцінці "відмінно"

б) сумарна оцінка результатів модульного контролю.

Бали, нараховані за той чи інший вид навчальної діяльності, яка стосується вивчення кожним студентом певного модуля, додаються. Результат співвідноситься з максимально можливою кількістю балів, яку могли отримати студенти, повноцінно і якісно здійснюючи всі види навчальної діяльності, передбачені поточним контролем для даного модуля.

Максимально можлива кількість балів (М) приймається за 100 відсотків, фактична кількість балів (Ф) перераховується до її відсоткового еквіваленту (Х) за принципом пропорції:

М - 100%

Ф - Х%.

Отже, кількість "зароблених" балів розраховується за формулою: $X = \Phi - 100 / M$.

в) прийняття рішення стосовно оцінювання досягнень студента при вивченні ним певного модуля.

Отримана модульно-рейтингова оцінка навчальної діяльності (X) співставляється з певними значеннями шкали:

Уніфікована шкала оцінювання знань студентів

За шкалою ECTS	За 100 - % шкалою	За традиційною національною шкалою
A	90-100	відмінно
BC	75-89	добре
DE	60-74	задовільно
FX	1-59	Незадовільно з можливістю повторного складання

Оцінки знань X_1, X_2, X_3 , отримані для кожного модуля, "усереднюються" - визначається їх середнє значення $C_{сер}$. Отримане значення $C_{сер}$ вважається рейтинговою оцінкою навчальної діяльності студента впродовж семестру.

Далі рейтингова оцінка навчальної діяльності студента впродовж семестру $C_{сер}$ співставляється з певними значеннями 100-відсоткової шкали, а саме - зі значеннями 35%, 60%, 75%, 90%.

Залежно від ситуації, приймається рішення:

Ситуація	Рішення
$C < 35$	вивчити модулі за семестр повторно (до іспиту не допускається)
$35 < C_{сер} < 60$	виконати підсумково-семестрове атестаційне завдання (скласти іспит)
$60 < C_{сер} < 75$	можна отримати оцінку «задовільно» без виконання підсумково-семестрового атестаційного завдання (без іспиту)
$75 < C_{сер} < 90$	можна отримати оцінку «добре» без виконання підсумково-семестрового атестаційного завдання (без іспиту)
$C_{сер} > 90$	можна отримати оцінку «відмінно» без виконання підсумково-семестрового атестаційного завдання (без іспиту)

г) формування остаточного результату щодо оцінки навчальної діяльності студента впродовж семестру:

Остаточним по завершенню семестру вважається:

- значення $C_{сер}$, яке студент, що отримав позитивне рішення ("задовільно", "добре", "відмінно") і не виявив бажання виконати підсумково-семестрове атестаційне завдання (здавати іспит);

- значення результату виконання підсумково-семестрового атестаційного завдання, оціненого у 100-відсотковій шкалі, але лише у тому разі, якщо воно перевищує значення $C_{сер}$ (у іншому випадку остаточним залишиться значення $C_{сер}$).

Якщо семестр завершується екзаменом, значенню $C_{сер}$ відповідає оцінка, сформована за попередньою схемою:

Оцінка в балах (значення $C_{сер}$)	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 -100	Відмінно	A

	Добре	В
		С
	Задовільно	D
		E
	Незадовільно	FX
		F

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року N 436-IV – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 року № 514-VI – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 року N 3659-XII – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 року N 448/96-ВР – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15 березня 2001 року N 2299-III – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року № 2210-III – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
8. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10 грудня 1997 року N 710/97-ВР – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
9. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 року № 185-V – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року N 2664-III – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
11. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15 березня 2006 року N 3528-IV – Доступний з <www.rada.gov.ua>.
12. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV – Доступний з <www.rada.gov.ua>.

13. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про саморегульовні організації професійних учасників фондового ринку» від 17 лютого 2009 р. N 125 – Доступний з < www.ssmsc.gov.ua >.
14. Андрійчук Р. В. Корпоративне управління в контексті розвитку теорій фірми і методологічних підходів до його становлення/Р. В. Андрійчук//Економіка АПК. – 2008. – № 11. – с. 42-49.
15. Анісімов А. Є. Проблеми концентрації капіталу в глобальній економіці//Науково-практичний журнал. Держава. Право. Економіка (малий і середній бізнес). – 2004. – № 1. – с. 212-216.
16. Анохин С. Особенности управления корпоративными финансами//Фин. бизнес. – 2000. – № 6. – с. 23-28.
17. Анохин С. Управление финансовыми активами // Фин. бизнес. – 2000. – № 7. – с. 21-28.
18. Баула О. В. Модель сучасного вітчизняного ринку цінних паперів//Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 5 (20). – Ч. 1. – Редкол.: відп. Ред. Д. є.н., професор Герасимчук З. В. – Луцьк, 2008. – 367 с.
19. Баюра Д. О. Корпоративна реструктуризація як чинник підвищення ефективності корпоративного управління/Д. О. Баюра//Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 12. – с. 3-7.
20. Борзунов В. И. Принципы и методы корпоративного управления. – Сумы: Козацкий вал, 1998. – 25 с.
21. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов: Пер. с англ. – М.: Олимп-бизнес, 1997.
22. Брігхем С. Основи фінансового менеджменту: Пер. с англ. – К.: Молодь, 1997.
23. Брюховецька Н. Є. Проблеми становлення корпоративних форм господарювання в Україні // Менеджер. – 2002. – № 3 (19). – с. 129-133.
24. Бурцев В. В. Внутренний контроль: основные понятия и организация проведения // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 4. – с. 38.
25. Бухтийчук П., Дяченко С. А., Каплан С. Л., Карпиков Е. И. Фондовый рынок на рубеже веков. Итоги и перспективы: Сборник статей/Под ред. П. Э. Кирюхова, Е. В. Миронова. – М.: ФИД «Деловой экспресс», 2005. – 205 с.
26. Вакульчик О. М. Корпоративне управління: економіко-аналітичний аспект. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – 257 с.
27. Вінник О. Господарські товариства і виробничі кооперативи. Правове становище. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. – 309 с.
28. Вінник О. М. Інвестиційне право: Курс лекцій. – К.: Атака, 2000. – 260 с.

29. Вінник О. М., Щербина В. С. Акціонерне право: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2000.
30. Владиславлев Д. Н. Конкуренция и монополия на фондовом рынке. – М.: Экзамен, 2006. – 256 с.
31. Войцеховський Й. В. Про деякі питання створення та приватизації холдингових компаній // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 1999. – № 9. – с. 64-65.
32. Воловик О. Організаційно-господарські відносини в системі корпоративного управління. // Право України. – 2004. – № 7. – с. 58-62.
33. Голиков В. І. Корпоратизм та корпоративні відносини як основа поєднання соціальних інтересів // Економіка і прогнозування. – 2002. – № 2. – с. 61-76.
34. Горинь М. О. Формування структури власників в перехідній моделі корпоративного управління // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – Вип. 1 (3) – с. 117-132. – (Серія: Економіка)
35. Гранцев І. В., Довгий С. О., Коляденко В. А., Литвин В. М. Приватизація, інвестиції та фондовий ринок: правові засади та практика: У 4-х т./За заг. ред. С. О. Довгого та В. М. Литвина; За ред. С. О. Довгого, Т. І. Лозової. Т. 4: Цінні папери та фондовий ринок. – К.: Укртелеком, 2006. – 728 с.
36. Гридчина М. В. Финансовый менеджмент: Курс лекций. – К.: МАУП, 1999.
37. Грідчина М. В. Корпоративні фінанси (зарубіжний досвід і вітчизняна практика): Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002.
38. Гриньова В. М., Попов О. Є. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. – Харків: Вид. ХДЕУ, – 2003. – 324 с.
39. Дэвидсон А. Скользящий по лезвию фондового рынка: История риска, жадности и искушения / Пер. с англ. – М.: Аналитика, 2007. – 344 с.
40. Демб Ада, Нойбауер Ф. Фрідріх. Корпоративне управління. – К.: Основи, 1997. – 302 с.
41. Дудяк Р. П., Бугіль С. Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. – 2-ге вид., доп. – Л.; К.: Новий світ-2005; Магнолія плюс, 2008. – 360 с.
42. Дудяк Р. Основи біржової діяльності на ринку цінних паперів: Навч. посібник. – К.: Українські технології, 2006. – 297 с.
43. Дудяк Р. Основи біржової діяльності на товарному і фондовому ринках: Навч. посібник. – К.: Українські технології, 2006. – 184 с.
44. Дука А. П. Інвестування: Навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 171 с.
45. Євтушевський В. А., Ковальська К. В., Бутенко Н. В. Стратегія корпоративного

управління – К.: Знання, 2007. – 287 с.

46. Євтушевський В. А. Корпоративне управління: Підручник. – К.: Знання, 2005. – 320 с.
47. Євтушевський, В. А. Корпоративне управління: підручник. – К.: Знання, 2006 – 407 с.
48. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес. – 2002.
49. Жарікова Н. О. Корпоративні форми господарювання: економічна природа та сутність. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 6. – с. 94– 100.
50. Загородній А. Г., Стадницький Ю. І. Менеджмент реальних інвестицій. – К.: Товариство «Знання», КОО, 2000. – 209 с.
51. Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В. Корпоративне управління: Навчальний посібник. – Х.: Еспада, 2003.
52. Знгель Луис, Бойд Брендэн. Как покупать ценные бумаги. – М.: Бантам букс, 1992. – 291 с.
53. Іменітова О. Методи оцінки ринкової вартості акцій // Ринок цінних паперів. – 1997. – № 20. – с. 5-8.
54. Камінський А. Б., Кияк А. Т., Шепелява О. П. Оптимізація інвестиційного портфеля на вторинному ринку акцій України. – К.: Рант, 2000. – 48 с.
55. Карбовник О. І. Шляхи фінансування акціонерних підприємств в Україні // Фінанси України. – 1998. – № 5. – с. 82-85.
56. Короленко М. В. Дивідендова політика акціонерного товариства // Фінанси України. – 1999. – № 2. – с. 58-63.
57. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины: Уч. пособие. – Харьков: Эспада, 2001. – 288 с.
58. Клейнер Г. Управление корпоративными предприятиями в переходной экономике//Вопросы экономики. – 1999. – № 8. – с. 70.
59. Кныш М. И., Пучков В. В., Тютиков Ю. П. Стратегическое управление корпорациями (2-е изд. перераб.и доп.). – Спб: Культ-информпресс, – 2002.
60. Козаченко Г. В., Воронкова А. Е. Корпоративне управління: Підручник для вузів. – К.: Лібра, 2004. – 368 с.
61. Козаченко Г. В., Воронкова А. Е., Коренєв Е. Н. Основи корпоративного управління. Навч. посіб. – Луганськ: Видавництво СНУ. – 2001.
62. Довгань Л. Є., Пастухові В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління. Навчальний посібник – К.: Кондор, 2007. – 180 с.

63. Корпоративное управление и инвестиционный процесс/Кондратьев В. Б., – М.: Наука, 2003. – 318 с.
64. Лупенко Ю. О. Формування контрольних пакетів акцій акціонерного товариства//Фінанси України. – 1997. – № 9. – с. 98-101.
65. Масютин С. А. Корпоративное управление: опыт и проблемы: Монография. – М.: ООО «Финстатинформ», 2003.
66. Масютин С. А. Механизмы корпоративного управления. – М.: Финстатинформ, 2002. – 240 с.
67. Масахико А., Хьюнг К. Корпоративное управление в переходных экономиках: инсайдерский контроль и роль банков. – СПб.: Линиздат, 1997. – 558 с.
68. Матросов С. В. Европейский фондовый рынок. – М.: Экзамен, 2007. – 256 с.
69. Мендрул О. Г., Павленко І. А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами: Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2005. – 156 с.
70. Мозговий О. Фондовий ринок нарощує м'язи//Уряд. кур'єр. – 2000. – № 9. – с. 4.
71. Мостенська Т. Л., Новак В. О., Луцький М. Г., Симоненко Ю. Г. Корпоративне управління. – Підручник. – К.: Сузір'я, 2007. – 436 с.
72. Муравйов А., Савулькін Л. Корпоративне управління та його вплив на поведінку приватизованих підприємств // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 1999. – № 1. – с. 51–56.
73. Назарова Г. В. Структура власності в моделях корпоративного контролю промисловості // Фінанси України. – 2003. – № 9. – с. 62.
74. Небава М. І. Теорія корпоративного управління: вузлові питання: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 295 с.
75. Одеремі Д. А., Бакаре Х. А. От А до Я об акциях и фондовых биржах. Как использовать приватизацию и заставит Ваши сбережения работать на Вас. – Харьков; 1992.
76. Омен Ч. Корпоративное управление и национальное развитие // OECD Development Center
77. О'Нил У. Как делать деньги на фондовом рынке. Стратегия торговли на росте и падении / Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпина Паблишер, 2008. – 329 с.
78. Основы корпоративного управления. Учебное пособие / В. И. Россинский. – Ростов н/Д.: Феникс; Новосибирск: Сибирские соглашения. 2006. – 252 с.
79. Основы корпоративных финансов: Пер. с англ. / С. Росс и др. – М.: Лаборатория базовых знаний, 2000.
80. Павлов В. І., Пилипенко І. І., Кривов'язюк І. В. Цінні папери в Україні: Навч.

- посібник для студентів вищих навч. закладів. – 2-ге вид., доп. – К.: Кондор, 2006. – 398 с.
81. Пасічник В. Г., Акіліна О. В. Ринок цінних паперів: Навч. – методичний комплекс для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання. – К.: ЦНЛ, 2007. – 163 с.
82. Перевалов Ю., Басаргин В. Формирование структуры собственности на приватизированных предприятиях // Вопросы экономики. – 2000. – № 5.
83. Петруня Ю. Є. Акціонерні товариства в Україні: проблеми емітентів та інвесторів. – Дніпропетровськ, 2000. – 100 с.
84. Петруня Ю. Є. Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 262 с.
85. Пилипенко А. Я., Щербина В. С. Очерки акционерного права Украины: Монография. – К.: МАУП, 1995.
86. Пилипенко І. І., Жук О. П. Цінні папери в Україні: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – К.: ІВЦ Держкомстат України, 2006. – 306 с.
87. Пишпек С. И. Корпоративные отношения в экономике Украины: концентрация собственности и эффективное управление // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 1999. – № 12. – с. 65-66.
88. Піцур Я. С., Горинь М. О., Сенишин О. С. Ділове планування розвитку корпоративного сектора економіки України: Монографія. – Львів: Львівський національний університет Імені Івана Франка, 2008. – 288 с.
89. Полонский В. Г. Корпоративное управление в непроизводственной сфере: Учебное пособие для вузов. – Херсон: ОЛДИ-плюс, 2003. – 460 с.
90. Портфельне інвестування: Навч. посібник/А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.
91. Посібник із КСв. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / Кол.автор.: Лазоренко О., Колишко Р., та ін. – К.: Видавництво «Енергія», 2008
92. Правові аспекти приватизації в Україні. – Т. І // 3 б. законодавства з питань приватизації/За заг. ред. Ю. І.Сханурова. – К.: Руська правда, 1996. – 538 с
93. Правові аспекти приватизації в Україні.- Т. II // Практичний посібник з питань приватизації / За заг. ред. Ю. І.Сханурова. – К.: Руська правда, 1996. – 416 с.
94. Принципи корпоративного управління України – К.: ДКЦПФР, 2003. – 35 с.
95. Професійна діяльність на ринку цінних паперів: депозитарна діяльність: Практичний посібник/Уклад.: Ю. О. Буша, Л. М. Буянова, А. Т. Головка, О. Л. Зубрицька. – К.: АДС УМК Центр, 2007. – 318 с.

96. Ромашко О. Ю., Бурмака М. О. Контроль за дотриманням законодавства про цінні папери як чинник поліпшення інвестиційного клімату в Україні // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 2000. – № 6. – с. 51-56.
97. Ромашко О. Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: Навч. посібник. – К.: КДТЕУ, 2005. – 240 с.
98. Савін В. Корпоративные облигации как средство привлечения капитала // Финансист. – 1999. – № 7. – с. 28-34.
99. Самсоненко Л. Активами управляти – не ціпом махати//Уряд. кур'єр. – 2003. – 3 лип.
100. Сахарова О. Зловживання в акціонерних товариствах: спроби класифікації // Економіка, фінанси, право. – 1999. – № 7. – с. 34-36.
101. Сенишин О. С. Побудова теоретичної моделі процесу ділового планування в системі корпоративного управління//Вісник Львівського університету. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Вип. 37 (2). – с. 555-561. – (Серія економічна).
102. Сірош М. В. Перспективи підвищення ефективності корпоративного сектора економіки та корпоративного управління//Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 2000. – № 2. – с. 73-75.
103. Сірош М. В., Аблялімов Р. С. Вплив учасників ринку цінних паперів на корпоративне управління//Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. – 1999. – № 4. – с. 29-32.
104. Смалюк Г. Ф. Оцінка ризиків при формуванні портфеля цінних паперів з різними формами доходності: Наук. вид. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 83 с.
105. Солодкий М. О. Біржовий ринок: Навч. посібник. – 2-ге вид., випр. – К.: Дже-рела М, 2007. – 336 с.
106. Старовойтов М. Акционерная собственность и корпоративные отношения // Вопросы экономики. – 2001. – № 5. – с. 64.
107. Стецько М. В., Юрій І. С. Фінанси акціонерних товариств: проблеми і перспективи // Фінанси України. – 2000. – № 4. – с. 54-58.
108. Стогнієнко Н. Ю. Деякі питання корпоративного управління/Н. Ю. Стогнієнко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – № 6. – с. 165-168.
109. Суржик В. Г. Акціонування й управління акціонерним капіталом//Фінанси України. – 1999. – № 1. – с. 83-85.
110. Тарнавский В. Управляющие становятся акционерами//Рынок капитала. – 2000. – № 1–2. – с. 18-22.
111. Теория корпоративного управления / С. П. Кукура. – М.: ЗАО «Издательство

«Економика», 2004. – 478 с.

112. Терещенко О. О. Фінансові джерела санації підприємств // Фінанси України. – 1999. – № 9. – с. 52-63.

113. Технологии корпоративного управления. Учебное пособие. Под ред. И. В. Мишуровой, Н. Ф. Новосельской. Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2004. – 544 с.

114. Управление и корпоративный контроль в акционерном обществе: Практическое пособие/под ред. Е. П. Губина. – М.: Юристъ. – 1999.

115. Формування великого приватного капіталу в Україні/О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, Л. З. Суплін: Центр економічного розвитку. – К.: «Міленіум», 2004. – 90 с.

116. Храброва И. А. Корпоративное управление: вопросы интеграции. Аффилированные лица, организационное проектирование, интеграционная динамика. – М.: Альпина, 2000. – 198 с.

117. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств. – К.: Знання, 2003. – 622 с.

118. Чернявский А. Д. Коллективное управление // Персонал. – 2001. – № 8. – с. 35-38.

119. Царенко О. М., Бей Н. О., Мартиненко О. Д., Сало І. В. Корпоративне управління і фондовий ринок: Підручник / За ред. І. В. Сала. – Суми: Університетська книга, 2007. – 333 с.

120. Швецов Н. П., Шаповал Ю. И. Буша Ю. А., Константинов А. А. Депозитарная деятельность на фондовом рынке. (Опыт ОАО Межрегиональный фондовый союз») // Вісн. фондового ринку. – К., 1998. – 224 с.

121. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: Підручник. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008 – 535 с.

122. Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посібник для студентів спеціальності 7.050 201 «Менеджмент організацій». – Харків ХНАМГ, 2005. – 243 с.

123. Щелкунов В. І., Жаворонкова Г. В., Новак В. О. Корпоративне управління в Україні: стратегія, інновації, інвестиції. Монографія. – К.: НВП, Видавництво «Наукова думка», НАН України, 2008. – 415 с.

124. www.alt.com.ua

125. www.amc.gov.ua

126. www.corporation.com.ua

127. www.dfp.gov.ua

128. www.k2kapital.com

129. www.kinto.ua

130. www.kmu.gov.ua

131. www.kontrakty.com.ua

132. www.kstil.com.ua

133. www.martex.ru

134. www.nau.ua

135. www.ndu.gov.ua

136. www.news.finance.ua

137. www.nwbroker.ru

138. www.pfts.com

139. www.rada.gov.ua

140. www.spfu.gov.ua

141. www.ssmc.gov.ua